

84-3.

M49

GUY DE MAUPASSANT

SALA DE LECTURA

NUVELE ALESE

TRADUCERE LIBERA

DE

IOAN ADAM

84-32 = R
BIBLIOTECA CENTRALĂ
REGIONALĂ
CLUJ

56509 - 510

BUCUREȘTI

Editura Librăriei „UNIVERSALA”, Alcalay & Co.
27, Calea Victoriei, 27

12 OCT. 1967

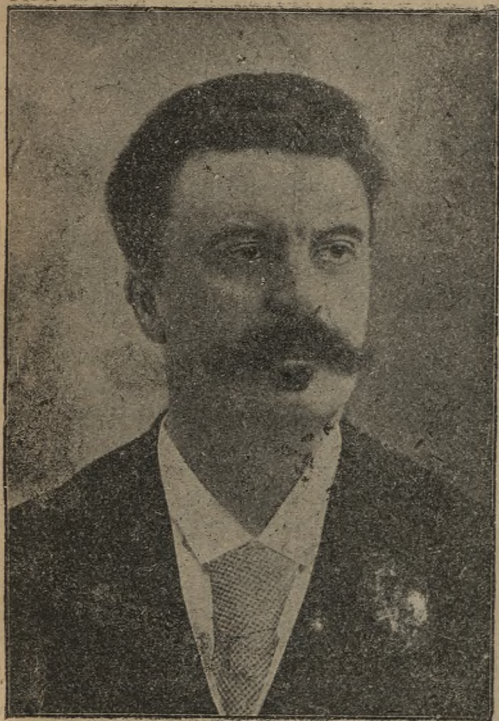
6-48
044

510331 4 1172

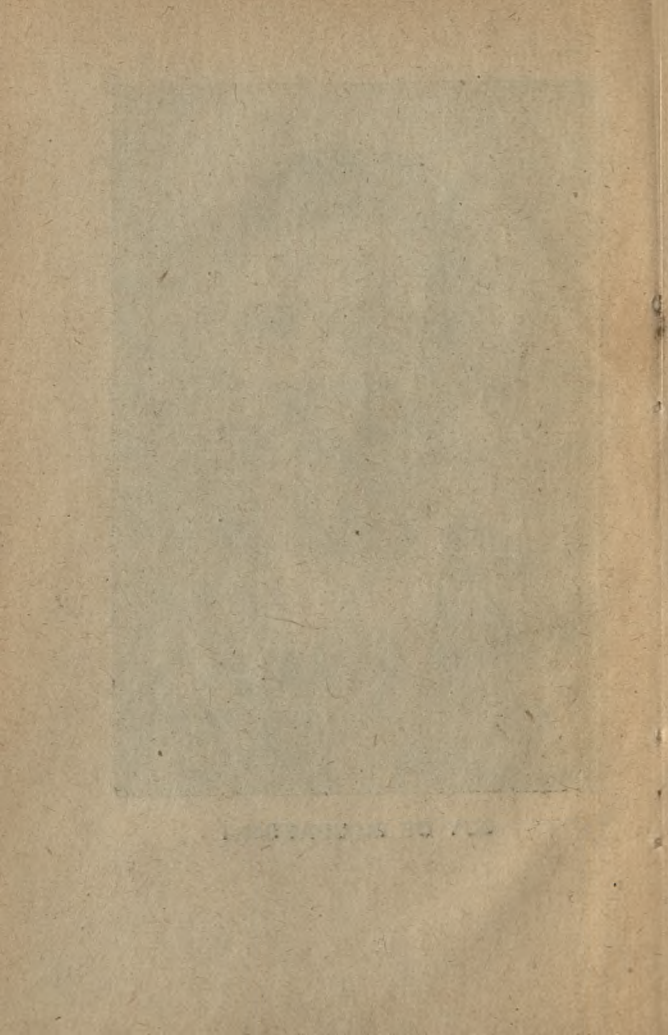
Tot ce a fost epuizat «Biblioteca pentru toți» reapare de pe o zi pe alta cereți catalogul. (Martie 1924)

56509P

GUY DE MAUPASSANT

GUY DE MAUPASSANT

Guy de Maupassant s'a născut la 5 August 1850, în castelul Miromesnil, comuna Tourville-sur-Arques, în districtul Dieppe.

Familia mamei lui, Laura, era Poittevin, iar pe tatăl său îl chema Gustav.

Mama lui avea o întinsă cultură și a păstrat legături de strânsă prietenie cu Flaubert

Guy de Maupassant a avut un singur frate, Hervé, născut la 19 Mai 1856, în castelul Blanc, și a murit la 13 Noembrie 1889.

Cele dintâi învățăături, Guy le luă de la mamă-sa. La 13 ani scrise primele versuri. Stând până la aceasta vârstră lângă măică-sa, fu dat în urmă în seminarul din Yvetot, dar n'avea nici o atragere, nici pentru camarazii lui, nici pentru viața aspră din seminar, așa că-l dădu în liceul d.n Rouen. După ce își termină studiile, se duse la Paris, unde mai târziu fu funcționar la Ministerul Marinei. În Paris frecuenta foarte des casa lui Flaubert, unde întâlni pe Turghenief, Taine, Zola, Ed. de Goncourt, Hérédia și se împrieteni cu poe-

tuł Leon Dierx. Flaubert îl completează educația artistică, făcându-l să rupă tot ce lucrase în vreme de 7 ani de zile, până când, în sfârșit, scrise «Vénus Rustique». Atunci Flaubert îl prezintă scriitoarei Adam, — maestrul judecându-l acum demn de discipol. Iar când îi citi «Boule de Suif», această capodoperă a literaturii franceze, Flaubert, entuziasmat, scrie mamei lui Maupassant, prezicând strălucita carieră literară a fiului ei. Maupassant consacră scriitor, părăsește ministerul. Debutând cu un volum de versuri, care îi atrage urmărirea justiției, ca un atentat la bunele moravuri, Maupassant dă unul după altul, în zece ani de zile, 27 de volume, cari l'au așezat între cei mai marii scriitori ai literaturii universale. După o muncă atât de încordată și după o viață petrecută liber mai mult pe malurile Senei și în călătorii Maupassant e lovit de nebunie, în Ianuarie 1892, când încercă să se sinucidă.

Internat în casa de sănătate a doctorului Blanche, Maupassant moare la 6 Iulie 1893.

GUY DE MAUPASSANT

BETIVUL

Nourii mari greoi și negri, mânâși pe cer de vântul furtunatic de miază-noapte, vărsau în treacăt torente furioase. Marea, frământată, mugea și zguduia coastele, prăvălind peste maluri valuri enorme, încete și băloase, ce se zdrobeau, bufnind ca niște detunături de tun. Veneau molatec, văl după val, înalte cât munții, împrăștiind în aer,—sub torente de ploaie,—spuma albă a creștetelor lor, de-ai fi crezut că-i sudoarea unor monștri,

Uraganul, strâmtorat în vâlceaua Yporului, șuera și gema zmulgând acoperemintele, rupea paravanele și năruia giagurile caselor. Scăpat în lungul ulițe orbătea cu atâta furie, că n'ai fi putut merge de cât ținându-te de ziduri; pe copii, i-ar fi luat ca pe niște frunze și i-ar fi azvârlit peste case, tocmai în șes.

De temerea talazurile, umflându-se, să nu le măture corăbiile de pescuit, mateloșii le scoseseră departe de țărm, culcându-le pe o coastă. Unii dintre pescari se ascunseră în dosul lor, privind la această mânie a cerului și a apei.

În urmă, ei începură a se căra unul câte unul, căci noaptea se întindea tot mai mult peste furtună, învăluind în umbrele sale oceanul eșit din minți și tot huetul furioaselor valuri.

Numai doi oameni mai zăboviau, doi hojmalăi de pescari normanzi. Stăteau cu dosul în bataea ploii, cu mâinile vârâte în buzunar, cu căciulele trase pe ochi, înfruntând grozăvia. Bărbile sălbatece, țepoase le făceau guler în jurul gâtului. Aveau pielea arsă de suflarea sărată a largului mării, ochi albaștri punctați în mijloc de câte un grăunte negru, ochi străbători de marinar, cari văd dela un capăt la celălalt al orizontului, întocmai ca pasărea de pradă.

Unul din ei zise:

— Hai Ieremio, vino cu mine. Mai ucidem cel timp cu domino. Plătesc eu.

Celălalt stătea la gânduri, jocul și rachiuul îl ispiteau, căci știa cu de bună seamă, că de intră la Paumelle are să se înbete: gândul că femeea îi rămăsese singură în bujdeauca lui de casă, îl ținea însă locului.

El întrebă:

— S'ar părea că te-ai jurat să nu mă lași treaz într'o seară. Ia spune-mi și mie ce-ți folosește asta, mai ales că tu plătești totdeauna.

La gândul atâtui rachiu băut pe socoteala altuia, nu mai putea de răs, râdea cu mulțumirea normandului care te pune la mână. Maturin, tovarășul lui, îl trăgea într'una de mână.

— Da mișcă-te odată, Iremi-o. Nu î bine să treacă o seară, fără a pune ceva cald în pântece. De ce ți'i frică? Lasă că femeia îți ține patul cald.

Iremiea răspunse:

— Alături seară n'am putut nimeri ușa... A dou zi m'a pescuit din pârâul de dinaintea casei.

Râdea la amintirea acestei întâmplări, îndreptându-se liniștit în spre cafeneaua lui Paumele, unde se vedea lumină. Mergea

mai mult târât de Maturin și împins de vânt, ne înstare de a ține piept acestor două puteri,

Odaia joasă era înțesată de lume, plină de fum și de strigăte. Toți aci oameni, îmbrăcați în țaine de lână, tră țifi cu coatele pe masă, țipau cât puteau pentru a se înțelege. Cu cât însetați intrau, cu atâta trebuia să răcnești mai tare în acest amestec de voci și de domino trântit pe mesile de marmură.

Iremia și cu Maturin, așesându-se mai într'un colț, încep o partidă, pe când păhăruțele, — unul după altul, lunecau în adâncul găilejului.

Au mai jucat altă partidă după asta, înghițind alte ciocănașe. Maturin turna într'una făcând din ochi stăpânului, un om gras, roșu ca focul și care râdea ca și cum ar ști toată păcăleala. Iremia sugea spirtul și, bălălăind capul zburcea în răsuri asămuitoare zberătuului dobitoacelor, cătând la tovarășul său așa prosteste și mulțumit.

Mușterii se împrăștiau. De câte ori unul deschidea ușa din lăuntru pentru a pleca, un curent de aer da buzna în cafenea, mișca ca o furtună greoiul fum de țigară și legănând lămpile prinse de capătul lanțulețelor, le tremura lumina; totdeodată se mai auzea profunda detunătură a unui val

ce se zdrobea și mugetul ce-l făcea bătaia ploii.

Iremia, descheiat la gât, cu un picior întins c'un braț spânzurați în jo, avea înfățișarea omului beat turtă; cu cealaltă mână își ținea dominul.

Ei bine Ieremio, mai încape ceva?

Cela îngână :

— Dacă curge, ce să-i fac ! Mă arde în coș

Cafegiul căta la Maturin cu șiretenie Amândoi privesc la Ieremia, care punea cu triumf dubla de șese, vestind :

— Iacă câștigul l'am... băut..

După ce s'a sfârșit partida stăpânul zice:

— Știi obiceiul meu, mă duc să mă culc. Vă las o lampă și o garafă ochi. Mathurin, tu să încui ușa pe dinafară, cheea s'o pui deasupra ușii, cum ai făcut și alaltăseră.

Mathurin face de colo :

— N'ai grijă, am înțeles.

Paumele strânse mâna celor doi mușterii întârziată și ridică cu greu scara de lemn ce ducea în spre camera lui. În timp de câteva minute, pasul său îndesat tot mai răsună în mica odaie; s'a auzit pe urmă o troznitură greoaie, care arăta că s'a trântit în pat.

Cei doi oamenii și urmau jocul ; din când în când, năpraznica furie a uraganului zguduia ușa, făcând să tremure pereții. Întârziții noștri ridicau capul crezând că cineva

ca să intre în lăun'ru. Mathurin apucă litrul și toarnă în paharul lui Ieremia. Ceașul, prins deasupra tejghelei, bate miezul nopții. Timbrul său răgușit se mănă cu ciocănitul unor castroane, loviturile răsunau mult, cu sonoritatea fiare or ce se ating în de ele.

Mathurin se scoală de grabă.

— H ide Iremio, aju ge.

Cela, se urnește cu mare greutate. Sprinându-se de masă își ia echilibrul; vrea să iasă, bâjbâind ușa s'o de chidă, pe când tovarășul său stingea lampa.

Odată ajunși afară, Mathurin închide crâșma și zice apoi :

— Cu bună seara, Iremio, pe mâine.

Și el se pierd în întuneric.

Ieremia face câțiva pași, clătinându-se însă pe picioare, întinde mâinile înainte și, întâinind un zid, își urmează drumul poticnind. Câte odată, vântul scăpătând prin îngusta uliță, îi dădea blende înainte silindu-l să dea fuga câțiva pași. După ce mânia vârtejului trecea, ne mai având cîn - l împinge, Ieremia se oprea de odată și începea să se clatine pe caprițioasele lui picioare de bețiv.

Așa, în neștire, mergea tot înainte către sălașul său, cum păsările se îndreaptă în spre cuib. În sfârșit, recunoscându-și ușa,

începu a bâjbâi, pentru a da de broască. Nu găsea însă gaura, ca să vâre cheia și de aceia înjura cu jumătate de glas. Scos din răbdări, prinde a bocăni cu pumnul în ușă, chemându-și femeea ca să-l ajute:

— Melino! ei, Melino!

Ca să nu cadă, se rezimă de ușă. Impinsă însă de greutate trupul său, ușa se deschide și Ieremia, pierzându-și sprijinul, e prăvălea și vine în nas, în mijlocul o-
păii. Atunci simți că ceva greu îi trece
este corp ș'apoi fuge de se pierde în în-
tuneric. Perdut năuc de frică, de spaima
dracilor, a stafilor și a tuturor misterelor
întunericului, el sta lungit la pământ și nu
se mișca nici de cum. Așteaptă multă vre-
me fără a îndrăzni să crâșnească. Văzând
că nimic nu mci mișcă, își mai vine o leacă
în simțire:

Liniști, dânsul se așează bine. Așteaptă
un cârd de vreme și, mai pierzând la inimă
mormăește:

— Melino!

Femeia nu răspunde.

Atunci ca un fulg r îndoiala trecu prin
întunecatului lui creier, o îndoială nehotărâtă
încă bine, o vagă presupunere. El nu se
mișca din loc, sta acolo trântit la pământ,
în întuneric, cătând să-și prindă șirul gân-
durilor, acățându-se de presupuneri necon-

plete și îndoelnice ca și picioarele sale.

— Ia ss... spune, hai!.. ss... spui? N'am ssă... ț fac nimic.

El așteaptă. Nici un g'as nu se ridică din întuneric. La urmă, începe a se pune la cale cu gândul, vorbind tare :

— Lasă că știu eu ! Ști tare bine! El a pus de m'a îmbătat, ca să nu mă întorc acasă.

A ! Știu eu tare bine !

Și reluă din nou :

— Hai ss... spune odată Melino, ... ciine iera ace'l? ss... spune or ff'c o poznă.

După ce așteaptă o bucată de vreme, începe iar cu logica liniștită a omului ghiftuit băutură :

— El a făcut să întârziu la blestematul acela de Paume le, alaltă sea ă ș'acu, ca să nu mă întorc de vreme acasă. Are tovarăș ticălosu. A ! stârvu dracului.

Se ridică cu greu în genuchi. O mân'e înădușită îl cuprinde, manie întărâtată și de fumul băuturii.

El îngână într'una :

— Ss... spune o... o ... dat' Melino, ori te hăcui cu toporul, ț sspune înainte.

Se sculase în picioare acu, tremura de o ură înspăimântătoare, ca și cum s'ar fi aprins spirtul în el.

Face un pas, împiedică de un scaun și

punând mâna pe el, merge o leacă până dă de pat, bâjbâie şi găseşte capul cald al femeii sale.

Atunci, eşindu-şc din minşc de ciudă, începe a zbiera.

— A!... fleoarşc ce eşci? erai aci şi nu răspundeai?

Şc ridicând scaunul, pe care-l ţinea în mâna'c vâjnoasă de mate ot, plezni cu el aşc, înainte'c, c'o furie de nebun. Un şcpet groaznic ţaşni de sub aşternut, şcpet dureros, sfâşii'or.

El prinde a lovi într'una, de parcă ar fi bătut păpuşoi într'o leasă. Puşcin numai şi n' mic nu mai mişca în pat. Scaunul zburase în bucăşci, în toate părşcile. Un picior numai îi mai rămăsesc în mână şi cu el bătea fără răgaz, trăgându-şc de-abia sufletul de obosit.

De-odătc se opreşte şi întrebă :

— Ai să-mi spui tu odată cine a fost?

Melin nu răspunde nimic.

Rupt de osteneală, vlăguic de atâta sforşare, se lungeşte la pământ şi adoarme.

Când s'a luminat de ziuă, un megieş, văzând uşc de la sală deschisă, intră în

lăuntru Pe Ieremia îl găsește sforăind jos,
unde zăceau înprășiate și sfărâmăturile
din scaun; în pat se zărea un morman
de tocătură de carne și sânge.

UN PARICID

Advocatul în apărarea sa, susținuse că împlicinatul e nebun. De alt-fel, nici că s'ar put. a explica o crimă așa de ciudată.

Intr'o bună dimineață, s'au găsit două cadavre aruncate în stuhăria de lângă Chatou: bărbatul și femeea, oameni tare cunoscuți în partea locului. Tineri amândoi și cu bună stare, luați de un an abea. Femeea mai fusese măritată odată; după o văduvie de trei ani, se căsătorise a doua oară.

Nimeni nu știa să fi avut v'un dușman și nici nu s'au găsit prădași. Se părea că după ce au fost străpunși c'o spangă ascuțită, unul după altul, au fost asvârliți de pe mal în râu.

Făcându-se cercetare, nu s'a putut descoperi nimic. Întrebându-se de pluși, ei ridicau din umere. De la un timp, nimeni nu se mai ocupa de această afacere, când tânărul stoler George Louis și Boerul, locuitor într'un târgușor din apropiere, vine de se dă prins.

La toate întrebările răspundea numai atât:

— Pe dânsul îl cunosc de doi ani, pe femei însă numai de șase luni. Veneau adesea de-mi da să le meremetesc mobile vechi, căci mă pricep bine la asta.

Și când îl întreba:

— De ce i-ai ucis?

El răspundea cu îndărătnicie:

— I-am ucis, pentru c'am vrut să-iucid

Nimic mai mult nu putea scoate de la dânsul. El era era copil natural, încredințat de mic unei doici și lăsat mai apoi în voia întâmplării. N'avea alt nume decât George Louis. Cu vârsta însă ajunse foarte isteț, cu gusturi și apucături alese, deosebindu-se mult de tovarășii săi și de aceea fusese poreclat: „boerul” —, nimeni nu-i zicea altfel. Trecea de mare dibaci în meșteșugul stoleriei. Se pricepea chiar și la sculptură în lemn. Se zice dașiderea c'a fi un înfocat partizan al doctrinelor comuniste și chiar nihiliste. Citea multe

roman aventuroasă, și multe drame sân-geroase de dragoste. Era un agent elec-toral cu multă trecere, îndemânatec ora-tor în adunările de lucrători, ori în întru-nirile țărănești.

• * *

Avocatul șinea că împlicinatui nebun. Căci cum s'ar putea admite, — în adevăr, — că acest meșteșugar să fi ucis pe cei mai buni mușterii bogăți și darnici, (o recunoaște și gur,) căci în timp de doi ani, i-au dat de lucru de 3000 de franci — (condicele sale dovediseră aceasta).

O singură explicare mai încăpca: nebunia ideia lixă a declasatului, care se răsbună pe cei doi bogătași, de suferințele îndu-rate dela toți chiaburii. Și avocatul aduce vorba cu multă îndemânare de porecla „Boerul“, dată de lume acestui copil lepă-dat, strigând:

— Nu-i oare aceasta o bătae de joc, o ironie crudă, în stare de-a scoate din minți pe acest nenorocit copil, fără tată și fără de mamă? El e un republican înfocat. Dar ce zic eu? el șine încă de acea gru-pare politică, pe care Republica o prigo-nise odată, osândind la moarte pe partizani

ei; as'ăzi însă tot acea Republică îi primește cu brațele deschise. O grupare d'unăloare, pentru care focul este un principiu, iar crima un mijloc foarte simplu.

Aeste învățături periculoase, ridicate în slavă prin toate adunările publice, au perdut pe omul acestă. El a auzit pe rep. bicanii, ba chiar și pe femei, da pe femei! cerând capul lui Grévy, a lui Gambetta, cerând sângele acestor oameni mari: mintea lui bolnăvă s'a aprins ș'atunci el a dorit sânge, sânge de burghez!

Nu domnilor, nu-i cu cale să fie osândit el, ci comuna.

Din toate părțile s'au ridicat șoapte de aprobare. Avocatul avea tot sorțul să câștige procesul cu de bună samă. Reprezentantul ministerul nu răspunse n'nic.

Președintele pune atunci împrecinatului întrebarea obișnuită:

— Acuzatule, nu mai ai nimic de z'is pentru apărarea ta?

Cela se ridică.

Era mărunțel la trup, bălan ca lâna cea albă, avea ochii căprui, așintiji și limpezi. Băetanul aces a slăbuț, delicat, avea glasul tare, deschis și sonor.

De la cele dintâi vorbe, schimbă cu totul părerea ce se făcuse asupra faptei lui.

Vorbea tare, cu ton declamtor, dar așa

de limpede, că cuvântul lui s'auzea tocmai din fundul încăpătoarii săli :

— Domnule președinte, n'am de loc poftă să fiu dus la balamuc, știu să fiu mai bine ghilotinat și de aceea am să mărturisesc totul :

Am răpus pe oamenii aceștia fiindcă erau părinții mei.

Acum ascultți-mă și pe urmă să mă judecați.

O femeie face un copil ș'apoi îl dă la o doică, departe. Nu știe nici măcar locul unde complicea sa îi ține micuțul nevino-vat, dar osândit la o păcăoșie veșnică, silit să poarte rușinea unei nașteri nelegiuite, mai mult de cât atâta, osândit chiar la moarte, pentru că doica, neprimind plata sunară, ar fi putut, — după cum fac adesea unele, — să nu-l mai îngrijască, să-l lase nemâncat să moară de slăbiciune și nemângâere.

Femeia care m'a alăptat, a fost mai cinstită, mai mărinimoasă, mai femeie, mai mamă, decât cea care m'a făcut. — Nu era numai decât cu drept să-și facă datoria. Cu mult mai bine e să lași să piară pa toți acești nenorociți, aruncați în mahalalele orașelor, cum ai arunca ceva murdar afară la râpă.

M'am ridicat mare, cu impresia nehotărâtă încă bine, că port un păcat asupra capului meu. Ceilalți copii, într'o bună zi m'au poreclit „bastardul“. Ei nu pricepeau ce înseamnă acest cuvânt, auzit poate dela părinți, de unul din ei. Nici eu nu-l înțelegeam, dar îl simțeam. Eram, aș putea-o spune, unul din cei mai inteligenți copii din școală. Aș fi fost un om superior, dacă părinții mei n'ar fi făcut crima de-a mă lepăda, căci față de mine au făcut o crimă.

Eu am fost victima, dându-i vina pe ei.

Eu am fost fără ocrotire, ei fără milă. Dându-i trebuiau să mă iubească: ei însă m'au aruncat pe drumuri.—Viața lor—dar viața este un dar? A mea, ori cum n'a fost decât o nenorocire. După rușinoasa lor părăsire, nu le mai datoram decât răsbunarea.

Ei au făcut împotriva mea actul cel mai neomenos, cel mai scârbos, cel mai grosnic, ce poate cineva să facă împotriva unei ființe.

Un om batjocoritor lovește; un om furat, își ia bunul său înapoi prin putere. Un om înșelat, atacat ori chinuit, ucide; un om palmuit ucide; un om defăimat ucide. Eu am fost cu mult mai chinuit, mai furat, mai înșelat, mai palmuit ca moral mai defăimat decât toți cei cărora voi le ertați furia.

Eu m'am răzbunat : am ucis. Era dreptul meu legitim. Am pus capăt fericitului lor trai, în schimbul ticăloasei vieți cu care m'au împovărat.

Aveți să ziceți c'a fost un paricid. Dar oare păriți îmi erau oamenii aceștia, niște oameni pentru cari am fost o povară, o groază, o pată de necinste; pentru cari nașterea mea a fost un blestem, iar viața mea o amenințare de rușine?

Ei au căutat o plăcere egoistă; copilul a venit ca ceva neașteptat. Dânșii au făcut să se scape de mine. Acu mi-a venit rândul să fac tot așa și eu cu dânșii.

Cu toate acestea, chiar acum în armă, eram gata să-i iubesc.

Se împlinesc doi ani, după cum v'am mai spus'o, de când omu acesta — tatăl meu—intră, în casă la mine pentru întâiași dată. Nu bănuiam nimic. M'am împăcat să-i fac două mobile. Da el luase știre despre mine de la preot, bine înțeles în taină, după cum am aflat mai încoace. Pe urmă a mai venit pe la mine; îmi da de lucru și mă plătea bine. Câte odată stam de vorbă, grăind de una și de alta. Simțeam multă dragoste pentru el.

Pe la începutul acestui an, veni la mine cu nevastă-sa mama mea. Când a intrat,

dânsa tremura așa de tare, c'am crezut c'au apucat'o nervii. Mi-a cerut un scaun și un pahar de apă. Nu zicea nimic. Căla speriată la mobilele mele și nu răspundea, la întrebările ce i le puneam dânsul, decât cu da ori nu, așa bobote. După o lună, ea vine iarăși la m'ne. Era li iștită, st până pe sine. In ziua aceea a stat mai mult, a vorbit de toate și la urmă mi-a făcut o comandă mare. Am mai văzut-o încă de vre-o trei ori, fără să ghicesc nimic. Intr'o zi, ea s'a pus să-mi vorbească de trecutul, meu de copilăria mea, de părinții mei. Eu i-am răspuns: „Doamnă părinții mei au fost nișt nemernici, m'au lepădat“. Atunci ea își duse mâna la inimă și căzu fără cunoștință. Pe dată mi-am zis: „mama mea“. M'am stăpănit mult, ca să nu dau nimic de bănuie.

Pe de altă parte am căutat și eu să iaușire despre trecutul lor. Am aflat că nu erau luași de cât prin luna Iulie trecută; maică-mea rămăsese văduvă de trei ani. Lumea șoptea că dânsii s'au iubit încă de pe când trăia întâiul ei bărbat, dar lumea n'avea nici o dovadă de asta.

Dovada eram însă eu, dovada pe care ei au dosit-o deocamdată, nădăjduind că mai în urmă s'o peardă cu totul.

Așteptam; Intr'o seară dânsa s'arală din

nou, veşnic întovărăşită de tată-meu. În ziua aceea, nu ştiu de ce, dar părea tare mişcată. Când a fost să plece, îmi zice: „Ţi vreau binele, fiindcă te văd băiat cinstii şi muncitor; fără îndoială, te gândeşti la în-surătoare; Ţi-aş da tot sprijinul, să Ţi alegi după voie, femeia care Ţi-ar plăcea.

Eu am fost măritată întâi fără voia mea şi ştiu câte înduri de pe urma cestui pas greşit. N'am copii îs bogată, slăpână pe bunul meu. Iacă zestrea d-tale..” Ea îmi întinse un pachet mare pecetluit. Eu mă uit la dânsa şintă ş'apoi îi zic:

„Tu eşti mama mea?”

Ea dă câţiva paşi îndărăt şi-şi ascunse faţa în mâini, ca să nu mai vadă. Bărbatu-su,—tatăl meu—o prinde în braie şi strigă la mine: «Nu te face nebun!» I-am răspuns: «Nici de cum. Ştiu eu tare bine că voi îmi sunteţi părinţi. Nu mă înşală nimeni pe mine aşa cu una cu două. Mărturisiţi-o. şi eu vă făgăduesc c'am să păstrez taina: n'am nevoie de sprijinul vostru; am să rămân ceea ce sunt, un simplu stoler”.

El da tot înapoi către ieşire, sprijinind într'una pe femeia sa, care prinse a se boci. Mă reped de închid uşa, pun cheea în buzunar şi-i zic din nou: „Priveşte-o întâi pe dânsa ş'apoi făgăduieşte că nu-i mama mea, dacă poţi”.

El se mânie devine galben, speriat de gândul că scandalul înlăturat până acu, ar putea să izbucnească deodată; că poziția lor, faima, cinstea lor, ar fi pierdute toate. Aprins de ciudă de abia poate îngâna: „Ești un derbedeu ce cauți să ne buzunărească. Mai fă bine de acu poporului, acestor mojici, sprijină-i, dă-le ajutor!“.

Maică-mea, tulburată peste măsură, repeta într'una: „Haidem, hai!“

Cum ușa însă era închisă, el strigă la mine: «Dacă nu-mi deschizi pe dată, am să te fac să înfunzi pușcăria, ai cătat ca prin putere să mă furi».

Tot mai eram stăpân pe mine: le deschid ușa, și mă uit pe urma lor, cum s'afundau în întuneric.

Mi s'a părut atunci c'am rămas orfan, părăsit, aruncat pe drumuri. M'a cuprins deodată o tristețe spăimântătoare, amestecată cu mânie, cu ură, cu dezgust. Întreaga mea ființă s'a răzvrătit. O răzvrătire de cinste, de dreptate, dragoste înlăturată. Dau fuga pe urma lor, în lungul Senei,—pe unde trebuiau să meargă pentru a ieși drept la gara Chatou,—cu puternica dorință de a-i întâlni din nou.

Li ajung. Noaptea era întunecoasă. Mergeam tiptil prin iarbă, așa ca ei să nu mă

simtă. Maică-mea plângea într'una, o auzeam. Tata îi zicea :

«Toată greșala e a ta. De ce-ai ținut să-l vezi numaidecât! A fost o nebunie să vii la el; puteai să-i faci bine pe ascuns, fără să te dai numai decît pe față. Odată ce nu-l putem să-l recunoașteam de fecior la ce ar mai folosi vizitele astea atît de pericu'oase».

Mă arunc atunci înaintea lor, rugătoăr, îngăimînd de-abia cuvintele : „Vedeți, acu știu bine că-mi sunteți părinți. M'ați îndepărtat odată, mă respingeți și acum?»

El, ridică atunci mîna asupra mea, v'o jur pe cinste, pe legea, pe Republică, m'a lovit d-le pre edinte! Și cum eu îl prinsesem de guler, el dă să scoată revolverul din buzunar.

Mi s'a făcut negru înaintea ochilor, nu'mi mai dădeam seamă de ce făceam, compasul îmi era în buzunar; l-am lovit, l-am pălit din toate puterile.

Ea prinde a striga : „Ajutor ! ucigaș !” zmulgându-mă de barbă.

Mi se pare c'am răpus-o și pe dînsa. Mai știu eu ce-am făcut în momentul acela ? Când i-am văzut doborâși la pămînt fără să mai gîndesc, m'apuc de-i arunc în Sena, în stufărie.

Alâla a fost. — Acuma, judecați mă.

Impricinatul se lăsă pe bancă. După toate aceste destăinuri, desbaterea procesului a fost amânată.

Ce-am face noi cu acest paricid, dacă am fi jurați?

UN SFÂRȘIT

În tot cuprinsul împrejurimilor, fermei Lucas îi zicea „la Conac“ — fără să se fi putut spune anume pentru ce. Țăranii legau de acest nume, o idee de bogăție și mărire neasemuitoare, căci ferma era vastă, cea mai îmbelșugată și cea mai bine orânduită din partea locului.

Cinci rânduri de arbori trufași înconjurau ograda încăpătoare, ocrotind împotriva furișelor vânturi a întinsului, pomii gingași și josuți. Copacii ascundeau lungi clădiri acoperite cu țiglă, în care se țineau pâinile și nutrețul, ocoale frumoase zidite în piatră, grajduri pentru o mulțime de cai și o casă de locuit în cărămidă roșie, ce părea un mic castel.

Gunoiştele, erau bine ţinute; câinii de pază îşi aveau culcuşurile lor : prin iarba înaltă mişuna un popor întreg de păsări.

La fiecare prânz cinsprezece persoane: stăpâni, argaşi, servitoare, — îşi luau locul în jurul lunguţei mese de bucătărie, unde supă aburea în castroane mari de faianţă.

C. ii. vacile, porcii şi oile, în sfârşit toate vitele erau grase, bine îngrijite şi curăţele. Lucas, stăpânul, om înalt şi puţin pântecos, veghea asupra tuturor şi se gândia la toate, făcându-şi zilnic obicinuitele târcoale printre bucate.

În fundul grajdului se îngrijea un cal alb bătrân, la care ţinea mult stăpâna şi voia să-l hrănească până va muri singur, pentru că-l crescuse de mic şi-i amintea multe.

Un băiat de vre-o cinsprezece ani, cu numele de Isidor Duval şi căruia mai scurt îi zicea Zidor, îngrijea de acest nevolnic; îi da în timpul iernii porţia lui de ovăz şi de fân, iar vara trebuia să schimbe prapionul de patru ori pe zi, — ca să poată avea iarba proaspătă din belşug.

Animalul, aproape olog îşi mişca cu nevoie picioarele grele, noduroase la genuchi şi umflăte deasupra copitelor. Părul său neţesălat semăna a lână albă, iar genelei lungi dădeau ochi orînfăţişarea tristă.

Când Zidor îl ducea la păscut, trebuia să-l târâe mai mult de funie. așa mergea de încet. Indoit de șale, gâfâind, argatul înjura, ciudindu-se c'a ajuns a îngriji asemenea gloabă.

Ceilanți oameni ai fermei, văzând mânia lui Zidor împotriva lui Coco, râdeau îi vorbeau în deobște de cal, pentru a-l îltârâta.

Tovarășii lui de așșderea îl necăjiau. În sat îi zicea acum Coco-Zidor.

Băiatul turba, nutrind în el dorul de a-și răzbuna pe dobitoc. El era slab și înalt foarte murdar, cu părul roșu, des, aspru și zbârlit. Părea netot, vorbea gângăvind cu mare greutate, ca și cum ideile nu s'ar fi putut forma lesne în capul lui bocciu de brută.

De multă vreme încă el se minuna, cum de țin stăpânii pe Coco; se indigna cum de stricau ei atâta hrană pentru o vită nefolositoare. De îndată ce nu mai muncește, i se părea nedrept a-l nutri, se revolta că se strică degeaba ovăzul, ovăz care costă așa de scump, pentru o mârjoagă nepuțincioasă. Adesea chiar, cu toate poruncile stăpânului Lucas, el economisia din hrana calului, nedându-i de cât jumătate din tain, potrivindu-l asemenea din fân

și din așternut. În sufletul lui nehotărât de copil ura creștea, ura țăranului posac, țăranului lacom, brutal și învrăjbit.

Cu venirea verii trebuia să schimbe priponul dobilocului. Locul era departe. Băiatul, din ce în ce mai infuriat, se ducea adesea la el, cu mersul lui greoi, trecând printre holde. Oamenii de pe câmp îi strigau în răs:

— Ei, Zidor, spune lui Coco sănătate din partea mea.

El nu răspundea nimic; în treacăt, rupea din garduri vii câte o nuelușe și după ce muta calul și-l vedea că paște, s'aproppia de el tâlhărește și-l croia cu mlada peste g'ezne. Animalul cerca să fugă, să uzvârle, ca să scape de lovituri, învârtindu-se în jurul țărșului ca într'o arie. Dar cela îl pălea cu furie, îl gonia din armă cu vrășmășie, scrășnind dinți mânios.

La urmă pornea lenevos, fără să se mai uite înapoi, în vreme ce calul îl petrecea cu privirea ochilor săi de bătrân, gâfâind de-atâta ropot. Și nu-și lăsa capul alb și ciolănos înspre iarbă, decât după ce vedea perind în depărtare bluza albăstră a slugii.

Cum nopțile erau catde, Coco era lăsat să doarmă afară la câmp, acolo pe margi-

rea râului în dosul pădurii. Singur Zidor se ducea să-l vadă.

Bălatul își făcea de joacă, aruncând în el cu pietre. Incerca a-l chiti de la zece pași, de pe un povârniș. Câte-o jumătate de ceas ținea petrecerea, aruncând din răstimpuri cu prund. Calul rămânea neprivindu-l într'una fără a îndrăzni de-a paște, de cât când îl vedea plecat.

În capul mojicului juca vejnîc gîndul acesta :

„De ce să se hrănească un cal, care nu face nimic?“ Îi părea că răpcigosul acesta ticălos fura mîncarea celorlalți cai, răpea avutul oamenilor, bunul milostivului Dumnezeu, îl fura chiar pe el însuși, pe el Zidor, care muncea din greu.

Atunci, puțin câte puțin, pe fiecare zi, a prins a micșora șuşănița de iarbă, cei dădea mutînd priponul.

Dobitocul postea, se strîngea, topindu-se din ochi. Prea slab pentru a putea rupe legătorea, întindea numai capul în spre iarba mare, verde și lucitoare, așa în de-a-proape de el, al cărei miros îl pălea, fără a putea s'o ajungă.

Iar într'o dimineață, lui Zidor îi veni o idee: aceia de a nu mai schimba priponul lui Coco,

Cu toate acestea, pentru a-și gusta și mai mult răsbunarea, se duse la el.

Calul îl privea cu neliniște. De data asta nu l'a mai bătut. Se purta numai în jurul lui, cu mâinile în buzunare. La urmă, s'a făcut chiar că-i schimbă țărșuși, dar l'a împlântat tot în aceeaș borbă, pornind apoi încântat de născocirea sa.

Calul, văzându-l că se duce, nechează pentru a-l rechema; dar argatul o luă la fugă lăsându-l singur singurel, legat bine ec lo în vâlcea, fără un fir de iarbă la îndemână. Inflămâzît, cerca s'apuce din verdeața grasă, ce-atingea abea cu nările. Se lăsa în spre iarbă.

Toată ziua s'a necăjit bătrânul de bitoc, făcând sforțări grozave, sforțări fără nici un folos. Foamea îl mântuia, ajungând cu atât mai înspăimântătoare, cu cât verdeața împânzea toată priveliștea.

Zidor n'a mai venit de loc în ziua aceea, a rătăcit până seara prin pădure, sbănuindu-se după cuibare.

A doua zi, s'arată iar. Coco, zdrobit, se culcase. Cum zărește băiatul, se scoală, așteptând să fie schimbat.

Dar sluga nici nu s'atinge măcar de dânsul. S'a apropiat numai, a privit lung la animal l'a pălit c'un bulgăre în bot, festelindu-i

părul alb de țărână, ș'apoi a plecat șuerând.

Calul se ținu pe picioare, atât cât a mai putut vedea pe argat din ochi, apoi simțindu-și de prisos toate încercările de a ajunge la iarbă, se culcă din nou, închizând ochii.

A doua zi, Zidor n'a mai venit.

Când s'a dus în dimineața următoare a găsit pe Coco mort.

Mulțumit de isprava lui, l'a privit mult, mirându-se numai că s'a sfârșit prea pe neașteptate. Il pipăi cu degetele, apoi, ridicându-l de un picior, îi dete drumul. Așezându-se pe cadavru, rămase acolo nemșcat, fără să se gândească la nimic, cu ochii ațintiți în iarbă.

Se întoarce la fermă, dar nu spune nimănu de moartea lui Coco, căci voia să mai hoinărească încă, în orele când se ducea de obicei să-l mute.

A doua zi, s'a dus să-l vadă. La apropierea sa, o mulțime de corbi s'au ridicat de pe hoit. Nenumărate muște zburau și bâzâiau în jurul leșului.

Când s'a întors, a spus tuturor de întâmplare, dar calul era așa de bătrân, în cât sfârșitul lui n'a pus pe nimeni în mirare. Stăpânul zise unor servitori:

— Lași hârlețele și faceți-i mormântul,
acolo unde a închis ochii.

Pe locul acela, iarba nutrită de hoitul
calului, a dat deasă, verde și din belșug.

BOTEZUL

Bărbații, îmbrăcați în haine de sărbătoare așteptau dinaintea porții de la ogradă.

Soarele de Mai vărsa lumina sa curată peste pomii înfloriți, rotunzi ca niște buchete parfumate, unele albe iar altele roze și care înindeau peste mai toată curtea un acoperiș pe flori. Ei ningeau într'una, în preajma lor, fulgi de petale mici, ce pluteau și se vânzoleau, sbătându-se în iarba înaltă, unde păpădia roșia ca niște flăcări, în care macul de câmp părea pete de sânge.

O scroafă pântecoasă se lupta cu somnul pe o grămadă de gunoi: fâțele-i erau umflăte de lapte; droaia de purceluși, cu co-

zile sîredel în sus, îi da târcoale. De-odată de după copacii grădinei, s'aude sunând clopotul de la biserică. Glasul de ramă, aruncă în cuprinsul vesel, slaba și i. depărtata sa chemare. Rândunele e treceau ca niște săgeți, spintecând în curmez's spațiul albastru, ce încingea bătrânii și dârzii fagi. Câteodată te pălea un miros de ocol, amestecat în suflarea îmbătătoare și dulce a pomilor.

Unul dintre cei de dinaintea porții, se întoarce în spre casă și strigă;

— Da hai Melino, haideți odată, uite că trag clopotele!

Să fi avut poate ca la treizeci de ani.

Era gogemite om, un țaran voinic, pe care îndelunga muncă a câmpului, nu l adusese de spate de iel. Lângă el sta un moșneag, —tată-su—nodoros ca și trunchiul unui stejar, cu niște pumni sdraveni, cu picioarele strâmbe și sucite. Bătrânul face către băeți:

— Femeile întotdeauna trebuie să zăbovească. Cei doi feciori ai bătrânului se pun pe răs. Cel mai mic, întorcându-se către frate-su — cel ce strigase dintru 'ntâi — îi zice:

— Du-te Polyt de le adă, că altfel nu vin nici până la amieză.

Cela dă fuga în spre casă.

Un cârd de rațe se oprește și înconjoară pe țărani, măcăind și bătând din aripi; pe urmă pornesc în spre băltog, cu umbletiul lor încet și legănat.

În pragul ușii rămasă deschisă, s'arată o femeie groasă, că ținea în brațe un copil ca de vreo două luni. Cordeluțele albe dela boneta sa lungăreață, cădeau pe spate, așternându-se în lungul unui șal roșu, ce strălucea ca para; pruncul învelit în scutice curate, albe, se odihnea în brațele doicii. Vine și muma copilului, naltă și voinică, în vârstă ca de vreo optsprezece ani, rumenă și surăzătoare, ținându-se de brațul bărbatu-său. Cele două soacre vin și ele mai din urmă, veștede ca niște mere uscate, cu o oboseală vădită în mersul lor slăbit, cu spinarea adusă de multă vreme încă, de treburile greoaie și încete.

Una din ele era văduvă; dânsa apucă de braț pe cuscru și pornesc în capul convoiului, în urma copilului și a moașei. Ceilalți vin și ei din urmă. Tinerii duceau în mâni coșulețele de hârtie, pline cu zaharicale.

Clopotul dela biserică suna fără de răgaz, chemând din toate puterile gingașul și mult așteptatul copilaș. Ștregarii săreau

șanțurile; mulți dintre oamenii eșau întru întâmpinarea în poarta satului; slujnicile de pe la ferme, lăsau jos șitarele de lapte și priveau la botez.

Doica, măreață, își ducea sarcina vie, înconjurând bâlciurile de pe drumul tăiat între două piezișuri, plantate cu copaci. Bătrânii veneau mai din urmă cu multă evlavie, mergând mai deadreptul; tinerii aveau gust de joc, cătau la fetele ce alergase în cale ca să-i vadă trecând; tatăl și mama mergeau tăcuți, urmând copilul care le va lua locul mai târziu în viață, care va duce mai departe numele lor, numele de Dentu, așa de bine cunoscut în cuprinsul acela.

După ce dau în șes, pentru a înlătura lungile cōtitori ale drumului, o iau de-a dreptul peste câmp. Biserica cu clopotnița sa juguiată, începe a se zări. Dedesubtul acoperemântului de placă, în lungul zidului, era o deschizătură. Înăuntru se vedea mișcându-se ceva, se ducea și venea, cu un umblet vioi, trecea și se întorcea într'una pe din dărătul ferestruii strâmte. Era clopotul, care suna fără popas, chemând noul născut, pentru întâia dată, în casa Domnului.

Un câine se luase după ei. Copiii îi a-

aruncau acadele, iar el se gudura și sarea în jurul lor.

Ușa bisericii era dată în lături. Preotul, un flăcăian înalt cu părul roșu, slab dar vânos, tot un Dentu și el, moș copilului, — încă un fecior al moșneagului, — aștepta înaintea altarului. El botează pe nepotul său după datine, dându-i numele de Prosper-Cezar.

Copilul a pornit în plâns, când a fost să guste din sarea simbolică.

Ceremonia odată sfârșită, lumea așteaptă o leacă în pragul bisericii, până ce preotul și-a lepădat odăjdiile, — și apoi pornesc cu toții. Acu călcau mai iulișor, că mergeau la masă doară. O gloată întreagă de copii venea din urmă: de câte ori arunca câte un pumn de bombone, băeții cu toții s'aruncau furioși, amestecându-se într'o încăerare corp la corp, smulgându-și părul în focul luptei.

Câinele și el s'arunca în harmalaia de copii, umblând să prindă bucățele de zahăr. Copiii îl trăgeau de coadă, de urechi, îl apucau de labe, da el nu se lăsa, se ținea cu îndărătnicie.

Doica, obosită pușin, zise preotului care mergea lângă dânsa:

— Dacă nu vă e cu supărare părinte, sineți-vă un pic nepotu' în brațe, până m'oi

mai desmorți eu. M'a apucat un cârcel la stomac.

Preotul apucă copilul, a cărui rochiță albă, făcu o pată luminoasă pe reverenda neagră îl strângea la piept, îl săruta, stingerit oare cum de o sarcină așa de ușoară neștiind cum să-l ție, cum să-l ducă. Cu toții s'așternuseră pe răs. Una din soacre întrebă de departe:

— Ia spune-ne părinte, nu te întristeză gândul, că n'ai să ai niciodată așa odor? Preotul nu răspunde nimic. Mergea cu pași mari, cât îl țineau picioarele, căulând țintă în ochii albaștri ai copilașului, arzând de dorința de a-i mai săruta obrajii plinuți. Nu se poate ține mai mult, și ridicându-l până în dreptul feței, îl sărută îndealungul.

Tatăl copilului strigă din urmă:

— Ia răspunde odată părinte dacă doarești și sfinția ta unu, n'ai decât să ne-o spui.

Incep cu toții a glumi, așa cum glumesc oamenii de țară.

De îndată ce s'au pus la masă, greoaia veselie câmpenească z bucnește ca o furtună.

Ceilalți doi feciori erau și ei pe cale de a se gospodări; logodnicele lor erau și ele acolo, venise numai la masă; musafiri nu

mai sfârșeau de-a arunca pilde, aducând vorba de întreaga generație ce făgăduiau aceste uniri. Se aruncau cuvinte grosolane care făceau pe fete să strâmbe din nas și să roșească. Bărbații băteau cu pumnul în masă, scoțând strigăte sgomotoase. Bătrânii nu mai s'ârșeau cu vorbele ștregărești. Mama zâmbea; babele luau și ele parte la veselle, aruncând câte o glumă.

Preotul, obșnuit cu asemenea petreceri fărănești, rămânea liniștit; stând alături de doică, zgândărea cu degetul micuța gură a nepotului său, pentru al face să râdă. Părea surprinsă, privind copilul, ca și cum n'ar fi mai văzut. Se uita la el c'o luare aminte încordată, părea gânditor și grav, îl privea cu gingășie, o gingășie ce i se redăstăptase atunci în fundul sufletului, o gingășie necunoscută, stranie, vie dar puțin tristă, pen'ru această micuță și delicată ființă,—rodul frățini-su. Nu auzea, nimic nu vedea nimic, contempla într'una copilul. Ii venea să-l ia pe genuchi, căci păstră încă pe piept, în sufletul său, dulcea simțire de a-l fi dus în brațe, nu de mult, chiar acu când se întorcea dela biserică. Rămăsese mișcat înaintea acestei larve de om, mișcat, ca în fața unui mister neînțeles, la care el nu se gândise niciodată, un mister

măreț și sfânt, marele mister al vieții ce începe, al amorului care se trezește, misterul rasei ce continuă, al omenirii care pășește tot înainte.

Doica, roșie la față, cu ochii strălucitori, mânca cu poftă, stingherită numai de copil, care o făcea să stea departe de masă.

Preotul atunci îi zise :

— Dă-l la mine. Mie nu mi-i foame. Și el ia copilul. Nimic nu mai vedea înaintea ochilor, totul se șterse; rămâne cu privirea ațintită spre chipul rumen și rotund. Căldura micuțului trup trece prin reverendă. îi înfierbântă brațele, pătrunzându-l ca o dezmerdare ușoară, bine făcătoare, castă, o dezmerdare plăcută, care îi înmuiă ochii în lacrimi.

Zgomotul mesenilor ajunge supărător. Copilul, întărâtat de aceste strigăte, pornește în plâns.

Unul face către preot :

— Dă-i să sugă, părinte.

Un nou zburcănit de râs zgudui odaia.

Mama se scoală, ia copilul și-l duce într-o cameră de alături. După câteva minute se întoarce, spunând că copilul a adormit liniștit în leagăn.

Ospățul continuă. Unii dintre meseni, bărbați și femei, eșeau afară în ogradă și apoi se întorceau, punându-se din nou pe

mâncare și băutura, Bucatele bune, cidru și vinul ndopau gurile, umpleau pântecelul aprindeau ochii, -nfierbântând mințile.

Se lăsa noaptea, când s'a dat cafele. Preotul se furișase de mult, fără ca lipsa lui să fie luată în seamă de cineva.

Tânăra mama se scoală și se duce să vadă dacă îi tot doarme copilul. Se întunecase deabinele. Bâjbâind. dânsa intră în odaia pruncului. Cu mâinile întinse, ca să nu se împiedice de vre-o mobilă, pășește înainte. Un zgomot ciudat o oprește însă în loc; dânsa dă înapoi speriată, incredințată c'a auzit pe cineva mișcându-se. Galbenă de frică, tremurând intră în sală oaspeților și povestește cele întâmplate. Uluiți cum erau, se scoală cu toții, zgomotoși și amenițători; tatăl cu lampa în mână, dă înainte: Preotul îngenuchiat aproape de leagăn, cu fruntea îngropată în perna pe care se odihnea capul copilului, plângea înăbușit.

VENDETTA

Văduva lui Paolo Saverini locuia singură cu fiul său o căsăcioară sărăcăcioasă de pe zăgazu ile Bonifaciului. Oraşul, zidit pe un promonoriu al muntelui, pe unele locuri agăţat chiar deasupra mării, priveşte, pe deasupra strâmtoării semănată cu stânci, coasta mai joasă a Sardiniei.

Pe muntele alb, mulţimea caselor aştern o pată mult mai albă. Ele au înfăţişarea unor cuiburi de păsări sălbatice, agăţate astfel de stânci dominând priveliştea îngoritoare, unde nu îndrăznesc de loc să se apropie vasele. Vântul fără odihnă frământă marea, suflă în lungul coastelor roase de el şi se infundă în strâmoare, pustiindu-i ambele maluri. Fâşiile palide de spumă, prinse de colţurile negre a nenumăratelor stânci, care spintecă pretutindeni valurile, au înfăţişarea unor bucăţi de pânză fâlfaitoare, ce palpită la suprafaţa apei.

Gasa văduvei Saverini, îşi deschidea cele

trei ferestre ale sale în spre acest orizont sălbatec și trist.

Bătrâna trăia acolo, singură numai cu fiul său Antoine și câinele lor ciobănesc «Semillante», gogeamite haită slabă și lăjoasă. Tânărul se servea de el la vânat. Intr'o seară, în urma unei svez, Antoine Saverini a fost ucis mișelește de către Nicolas Ravolati, care fugi în noaptea aceea în Sardinia.

Când niște trecători aduseră corpul fiului acasă, bătrâna mamă nu plânse, ci rămase multă vreme împietrită, privindu-l: pe urmă, trecând mâna sa sbârcită peste cadavrul, îi făgădui răzbunare. Nu primi pe nimeni să rămâie cu dansa, ci se închise cu câinele său, în camera unde era trupul mortului. Dobitocul urla prelung, întinzând capul în spre stăpânu-su, fără a se mișca de lângă pat. Mama, aplecată asupra cadavrului, cu ochii așintii în ochii mortului, se bocea în tăcere.

Tânărul, întins cu fața în sus, îmbrăcat în peptarul său de materie groasă, găurit și destrămat la pept, părea că doarme: tot eră muiat în sânge: cămașa șfâșiată la primele ajutoare, fața, pantalonii, mâinile... Prin păr și în barbă, se închegase bucăți de sânge.

Bătrâna prinde a-i vorbi. Câinele tace, la auzul vocii ei.

— Lasă, lasă, vei fi răsbunat, mititelu mamei, sărmanul meu copil, Dormi, dormi, ai să fii răsbunat, înțelegi tu? Mama ta li-o făgăduiește! Și ea își ține vorba totdeauna, tu știi bine.

Cu încetul, ea se apleacă asupra lui, lipindu-și buzele sale reci de buzele moarte.

Atunci Semillante începe să geamă, un plâns prelung, monoton, sfâșietor.

Amândoi rămaseră acolo, bătrâna și câinele, până dimineața.

Antoini Saverini a fost îngropat a doua zi; în curând nu se mai vorbea nimica de dânsul în Bonifacio.

* * *

Nu lăsase după dânsul nici frate, nici vr'un neam mai de aproape. Nimenea nu era pentru a-l răsbuna. Numai singură bătrâna gândea la asta.

De cea parte a strâmtorii, se vedea din revărsat până seara, un punct alb pe coastă: era un sătișor Sardinian: Lorgosardo, — unde se dosise bandiși corsicani urmăriți de aproape. Ei populau aproape singuri cătunul acela în fața coaslor țării lor, așteptând acolo momentul de a reveni, de a se reîntoarce pe la vetrele lor. Tot acolo, știa dânsa bine, se

refugiase și Nicolas Ravolati.

Singurică, la fereastră, ea privea într'acolo tot cursul zi ei, gândind la răzbunare. Ce să poată ea, o nevolnică, așa de pe sfârșite, fără sprijinul nimănuia? Dar nu putea uita, nu putea să mai aștepte, căci făgăduise, jurase pe cadavru. Cum să facă? Nu mai dormea noaptea, cău'a îndărătnică un mijloc. La picioarele sale câinele așipea și, câte odată, ridicând capul, urla în depărtare. De când îi lipsea stăpânul, urla adesea așa, de par'că l'ar fi chemat, ca și cum șulețul său de dobitoc nemângâiat, ar păstra și el o amintire de neșters.

Intr'o noapte, cum Semillante începuse iar a geme, deodată bătrânei îi veni o idee, un gând de sălbatecă și groazvă răzbunare. Până în zori a meditat'o. Cu apropierea lumii, s'a sculat și s'a dus la biserică. Ingenuchiată pe pietrele dușumelei, prosternată înaintea Domnului, ea se închina, ruga cerul s'o ajute, s'o susție să deie sărmanului ei corp slăbit puterea de care avea nevoie pentru răzbunare.

După asta s'a reîntors acasă. În ogradă avea o balercuță desfundată, în care strângea apă de ploaie; răstoarnă putina o deșeartă ș'o sprijină cu pietre la pământ; pe urmă legă câinele lângă culcu-

șul acesta și intră în casă.

Acuma se plimba fără contenire prin o-
daie așintind ochii într'una în spre coas-
tele Sardinei. Ucigașul era acolo.

Câinele urlă toată ziua și toată noaptea.
Dimineața, bătrâna i-a adus apă într'un
fund de strachină, dar nimic alta: nici
pâine și nici resturi.

S'a mai scurs o zi. Sémilante dormea
zdrobit. A doua zi, el avea ochii lucioși,
părul zburlit și trăgea cu desnădejde de
lanț.

Bătrâna iarăși nu-i dăde nimic de mân-
care. Dobitocul, ajuns în mânie, lătra ră-
gușit. A trecut și noaptea așa.

În zori mama Saverini se duse la un
vecin și ceru o sarcină de pae, apoi luă
niște vechituri purtate alădată de bărba-
tă-su, și le umplu cu paele aduse, înjghe-
bând o momâe, care aducea a corp ome-
nesc,

Implântând un par dinaintea culcușului
câinelui, ea trecu prin el momâia, așa că
părea a stă în picioare. Dintr'o bocceluță
de rufe ea îi făcuse capul. Sémilante, sur-
prins, privea la omul de pae, cu toate că
era rupt de foame.

Bătrâna cumpără atunci de la un casap
o bucată lungă de cârnaț negru. Face foc
în ogradă și frige cârnațul. Turbat, Sémil.

lante zărea, spuma, așintind ochii în spre grătar, a cărui boare îi pătrundea în pân-tece.

Văduva face, din cârnatul aromitor o cravată omului de pae. O strânge tare în jurul gâtului și, pentru a o sili să pătrundă mai adânc, o legă cu sfori. Odată lucrul sfârșit, ea dă drumul cânelui din lanț.

Dintr'o zdravănă săritură, dobitocul ajunge la gâtul momâii și, punându-i labele pe umere, prinde a sfâșia.. Recădea, cu bucata de pradă în gură, pe urmă se arunca din nou aruncându-și colșii în sfori, zmulgea din hrană, sărea întărâtată. Fața momâii a nimicit-o cu totul, iar gâtul l-a rupt în bucăți cu dinții.

Bătrâna nemișcată și mută privea cu ochii aprinși. După asta și-a pus cănele în lanț, l'a ținut la post încă două zile, reîncepându-și exercițiul straniu.

Timp de trei luni ea l-a obicinuit la felul acesta de luptă, la ospățul acesta cucerit cu colșii. Acum ea nu-l mai înlănțuia îl asmuțea numai cu un semn în spre momâe.

Il desprinsese s'o rupă, s'o sfâșie, chiar fără a-i mai împrejmuia gâtul cu hrană. Cârnatul fript i-l dădu la urmă, ca un fel de plată.

De îndată ce zărea omul de pae, Sémil

lalte tresărea, pe urmă întorcea ochi în spre stăpână-sa, care îi strigă: «Hai st...» cu o voce șuerăloare, arătând cu degetul.

* * *

Când a socotit ea, că a venit timpul, s'a dus într-o Duminică de s'a spovedit și s'a împărtășit, c'o ardore extatică; pe urmă îmbrăcându-se în haine bărbătești, asemuitoare unui bătrân sărac sdrențuros, a plătit unui pescar sardinian, ca s'o treacă împreună cu câinele, de cea parte a strâmtoării.

Dânsa avea în'r'un coș de pânză o buuă buncată de cârnat. Semillante, postea de două zile! Bătrâna, ca să-l ajâte, îi dedia în tot momentul pe la nas, coșulețul cu hrana mirositoare. Intrară amândoi în Longosardo. Corsicana mergea șchiopătând. Ea întrebă pe un pitar de locuința lui Nicolas Ravolati. Acesta își reluase vechiul său meșteșug, stoleria lucra singur în fundul prăvăliei sale.

Bătrâna deschide ușa și zice:

— Ei! Neculai!

El se întoarce; atunci, dând drumul câinelui, dânsa strigă:

— Its... hai rupe, sfâșie!

Turbat, animalul saruncă prinde pe om de gât, îi strânge, doborându-l jos. Timp

de câteva secunde, omul se zbate, bătând pământul cu picioarele ; în urmă rămâne nemișcat, în vreme ce Semilante îi împrăștia gâtul în bucăți.

Doi vecini, ce se în'âmplase stând în ușe, își amintesc bine, că ar fi văzut un bătrân sărac, cu un câine negru hămisit, eșind dela stoler. În meș, stăpânul dă câinelui să mănânce ceva negricios.

Seara bătrâna a ajuns acasă. În noaptea aceea a dormit bine.

TATĂL

Era funcționar la ministerul cultelor și, cum sta departe cu casa lua omnibuzul până la birou, în fiecare dimineață. Drumu, până la centrul Parisului îl făcea în fața unei tinere fete, de care se îndrăgosti.

Dânsa se ducea la magazinul său zilnic, la aceeași oră. Era o brunetă mărunțică, o brunetă din acelea a căror ochi sunt alăt de negri, că par două pete și a căror față au resfringeri de fildeș. În todeauna o vedea apărând la colțul aceleeași străzi și alergând pentru a ajunge trăsura greoaie. Sprintenă și grațioasă, cu aerul grăbit, ea măsura fuga și sărea pe scară, mai înainte

de a se fi oprit caii bine. Gâfâind pușin, pătrundea în lăuntru omnibuzului și, luându-și locul, mai arunca o privire în juru-i.

Când François Tessier o văzu pentru întâia oare, îi plăcu mult fata; Intâlnești câte odată femei de acelea, pe care, fără a le cunoaște, îți vine să le strângi în brațe cu patimă.

Fără voia lui, o privea într'una. Stingherită oare cum de această contemplație, ea roșea. Dânsul băga de seamă și cerca să-și abată privirile, dar cu toate sforțările de-a le așinti aiurea, ochii lui se întorceau veșnic în spre fată.

Fără ca să-și vorbească, după câteva zile ei se cunoscură. Dânsul îi ceda locul când era prea multă lume și, cu toată părerea de rău, trecea pe imperială. Ea îi răspundea acum la salut cu un ușor zâmbet și, cu toate că pleca ochii sub privirea lui prea vie, părea a nu o mai supăra contemplarea lui.

Sfârșiră prin a-și vorbi. Intre dânsii s'a stabilit un fel de intimitate pripită, intimitate de o jumătate de oră pe zi. De bună seamă, acesta era cel mai încântător timp pentru ei. Tot restul zilei gândea la dânsa o revedea în de obștie în timpul lung lor ceasuri de birou, stăpânit, muncii, cucerit

de acea imagine fluturătoare și îndărătnică, ce lasă în noi un chip de femeie iubită. I se părea că, a poseda în total pe m'cuța asta ar fi o fericire nebună aproape în afară de împlinirile omenești.

În fiecare dimineață ea îi strângea mâna și dansul păstra până seara senzația acestei apropieri, ducea în carnea sa amintirea ușoarei aingeri a degetelor ei; — i se părea că-i rămâne ca o împănare pe pielea mânilor.

Aștepta cu neliniște scurtul voiaj în omnibus. Duminicile îi erau de nesuferit.

Fără îndoială, că și ea ținea la dansul, căci într'o Sâmbătă de primăvară, primi de a lua masă a doua zi cu el la Maison-Laffitte.

A rămas cu totul surprins când a găsit-o la gară așteptându-l încă de mult. Dânsa s'a grăbit ai zice :

— Trebuie să-ți vorbesc, înainte de a pleca. Mai avem încă douăzeci de minute. — mai mult de cât e nevoie.

Palidă, privind în pământ, tremura sprijinindu-se de brațul lui. Ea reluă :

— Nu trebuie să crezi cine știe ce de mine. Sunt fată cinslită, și nu voi merge

cu dumneata, de cât dacã îmi făgăduiești, dacã-mi juri că-i fi cumsecade...

S'a înroșit pe datã mai tare de cât floarea macului. El nu știa ce să-i răspundã, fericit și desamăgit în același timp. În fundul sufletului său, îi părea bine de asta, cu toate că până aci se lăsase legănat de alle visuri...

Știind-o ușaretecã, sigur că ar fi iubit-o mai puțin, dar acum lucrurile se schimbau.

Cum dânsul nu spunea nimic, ea prinse a-i vorbi cu o voce mișcatã, lăcrãmând prin colșurile pleoapelor.

— Dacã nu-mi făgăduiești că mă-i respecta cu totul, mă întorc acasã.

Strângându-i brașul cu gingășie, el răspunse :

— Îți promit;—n'am să fac, de cât ce vei voi.

Dânsa păru ușurată și întrebã surâzând:

— Sã te cred?

El o privi în plinul ochilor :

— Ți-o jur!

Pe drum n'au putut să-și vorbească, fiindcă vagonul era ticsit. Ajunși la Maison Lafitte, se îndreptarã în spre Sena.

Aerul cald moleșea trupul și sufletul. Soarele, vãrsându-și focul peste fluviu, peste frunzele copacilor și peste pajște, a-

arunca nenumărate răsfrângeri de bucurie umplând sufletele și corpurile. Mână în mână, mergeau dealungul malului, privind peștii ce se jucau în unde. Coplesii de fericire, lunecau ca ridicați de de pământ și plutind într'o desfășurare ce rească.

— Cât de nebună trebuie să-ți par.

— Și de ce?

— Apoi nu-i o nebunie, de a veni așa singură cu dumneata?

— N'ci de cum! — din contră e foarte natural.

— Ei nu, mie nu mi se pare de loc natural—și asta pentru că n'ași vrea cu nici un preț să cad în păcat—și cu toata asta uite așa alunecă cineva pe povârnișul greșelii.

Aveam însă, și eu nevoie să mă mă plimb. Dacă ai ști! e așa trist, să faci acelaș lucru în toate zilele, întreg anul. Tălesc singură cu mama. Și cum dânsa a îndurat multe, nu-i de loc veselă. Eu fac ce pot, ca să-mi treacă u'âtul: mă silesc să mă râd, dar nu reușesc în totdeauna. Ori cum am făcut rău de-am venit.

În loc de răspuns, el îi sărută tâmpla. Dar dânsa, c'o mișcare bruscă, se îndepartează și face cu supărare:

— Of! domnule Tesier! unde rămâne jurământul dumitale...

Se întoarseră în spre Mâisons —Lafite.

Au dejunat la Petit-Hâvre, casă josuță, immormântată aproape sub frunzarii a patru ploi pe marginea apei.

Căldura, vine și faptul de a se simți așa de aproape, văzuți de toți, îi făcea să roșească rămânând stingheriți și tăcuți.

După cafea, însă, îi cuprinse o veselle bruscă. Trecând Sena, o luară dealungul țărmlui către satul La Frette.

Pe drum dânsul o întrebă:

— Mă rog, cum ți-i numele?

— Luisa.

El repetă: Louisa, fără să mai zică nimic.

Sena tăind o cotitură lungă, mergea tot înainte pentru a scălda în depărtare un șir de casr albe, ce se oglindeau răsturnate în apă. Fata culese flori, făcând un mănuchi câmpenesc. Beat de plăcere dânsul cânta, cât îl ținea gura.

La stânga lor, urmând mersul râului, coasta era plantată cu vișă. De-odată Francois se oprește uimit:

— A! privește...

De la un loc contenise viile și începea o adevărată pădurice de liliac înflorit. Era o apă viorie, un fel de velință întinsă, ce

coprindea costișa, loc de câțiva kilometri, până în sat.

Rămâne și ea nemișcată, murmurând cu emoție :

— Cât e de drăguț!...

Aleargă peste șes, în spre minunata colină ce furnizează în fiecare an tot liliacul ce inundă Parisul.

Pe sub tufani înfloriți se perdeă, o potecuță îngustă. Ei apucă potecuța, până a-jung într'o poeniță, unde se așează pe iarbă.

De-asupra lor, bâzâiau pusderie de găzulițe, aruncând în aer o îngânare dulce și nesfârșită. Și soarele, dogoritorul soare al unei zile fără vânt, se abăteă în lungul costișei desvăluite, aburind din pădurea de buchete o aromă tare, o bogată răsuflare de parfum.

În depărtare sună clopotul unei biserici.

Cu încetul ei se îmbrățișară, pe urmă se cuprinse păimaș, întinși în iarbă, fără să-și dea seamă de nimic, de cât de sărutările lor. Dânsa închisese ochii și îl ținea în brațe, strângându-l cu aprindere, fără să se gândească, amorțită din creștet până în tălpi, într'o înfiorare pasionată.

A greșit, fără să știe bine ce face.

A doua zi, când a întâlnit-o în omnibus, i-a

părui schimbată, mult mai slabă. Ea îi zise :
— Trebuie să-ți vorbesc, ne vom da jos
în bulevard.

Ea reluă vorba, de îndată ce fură singuri
pe trotuar :

— Trebuie să ne zicem adio. După ce le
ntâmplăte, nu pot să te mai văd.

— Și pentru ce ?

— Pentru că nu pot. Am păcăluit și nu
vreau să cad jos.

El cearcă s'o îmbune, dar ea ținea cu în-
dărătnicie :

— Nu, nu pot, vreau.

Ii făgădui de-a o lua de nevastă, dar ea
zise : nu, și-l părăsi.

Timp de opt zile n'o mai văzu. N'a mai
putut o întâlni nicăeri și, cum nu-i știă a-
dresa, o crezù pierdută pentru totdeauna.

Intr'o seară, cineva sună la el. Se duse
să deschidă. Era ea.

Trei luni a trăit cu dânsa. Incepuse a i
se urâ cu casa, când dânsa îl înștință că-i
grea. Atunci se gândi să o sf rșească cu
orice chip. Frica copilului îl turbura, îl ne-
liniștea. Neștind cum s'o rupă cu bună în-
telegere, într'o noapte își părăsi metresa.

Lovitura a fost așa de crudă, în cât ea
nici nu cearcă să mai caute pe cel ce o pă-
răsisc. Se aruncă la picioarele mamei ei

și-și mărturisi nenorocirea. Câteva luni mai târziu născu un băiat.

Trecură ani la mijloc. François Tessier îmbătrâneă, fără ca în viața lui să se facă vre-o schimbare. Ducea traiul monoton și posomorât al funcționarilor, fără speranțe și fără așteptări. Se sculă zilnic la aceeași oră, bătea aceleași drumuri, trecea prin aceeași ușă, pe lângă acelaș portar, intra în acelaș biurou, s'așază pe același scaun împlinind aceleași treburi. Eră singur în lume, singur zi și noapte. Punea câte o sută de lei lunar pen'ru zile negre.

În fiecare Duminică făcea câte o roată la Champs-Elisees, ca să mai vadă lumea elegantă, femeile frumoase și echipajele.

O dată, așa din întâmplare, rătăcind pe niște drumuri, dă în parcul Monceau. Eră o dimineață curată de vară.

Dădacele și mamele, părăduite în lungul aleelor, priveau la copiii ce li se jucau pe dinainte.

Deodată François Tessier tresare : trecuse o femeie ținând doi copii de mână : un băiețuș ca de vreo zece ani și o fetiță de patru. Eră ea.

Mai făcu ca 'a o sută de pași și se lăsă pe un scaun înăbușit de emoție. Dânsa

nu-l recunosc. El mai reveni căutând s'o mai poată vedea. Era pe bancă.

Băeatul sta cuminte lângă dânsa, pe când fata făcea cocoloașe de pământ. Imbrăcată simplu cu mersul stăpânit și demn, avea aerul unei doamne serioase.

A privit-o de departe, neîndrăznind a se apropia. Copilul ridică capul. Francois Tessier tremura: Era copilul lui fără îndoială.

L'a sorbit mult cu ochii, cercând să se recunoască în el, așa cum s'a văzut pe o fotografie din alte vremuri.

Rămase ascuns după un arbore, așteptându'o să plece, pentru a o urmă.

Noaptea n'a putut dormi. Ideia copilului mai cu deosebire îl mucea. Băiatul lui! Oh! dacă ar fi putut ști cu de bună seamă? Dar ce-ar fi făcut?

Văzuse casa ei: se informă. Află că dânsa se măritase cu un vecin, om cinstit și așezat, mișcat de nenorocirea ei. Omul acesta, știindu-i greșala, o ertase și recunoscuse chiar și băiatul.

Se ducea în fiecare Duminică la parcul Monceau. În fiecare Duminică o vedea și, în todeauna, o dorință nebună de ne stăpânit, îl îndemna de-a-și strânge fiul în brațe, de-a-l copleși cu sărutări, de a-l fură și a-l duce cu el.

Suferea îngrozitor cu singurătatea sa de

becher fără nici o dragoste, sufereă o tortură chinuitoare, sfâșiat de acea înclinare părintească, muncitt de căințe, de dorințe, de acea trebui ță de a-ți iubi odraslele.

Se gândi să facă o încercare desnădăjduită și, apropiindu-se de ea într'o zi tocmai când da să intre în parc, îi tăie drumul și-zise îngălbenind de înfiorare:

— Nu mă mai recunoști?

Ridicându-și ochii, dânsa îl privi și, scoțind un șipăt de spaimă, de groază, arucă copiii de mâni și porni nebănește, târându-i mai mult după ea.

S'a dus acasă, pentru a plânge.

Se scurse multe luni. N'o mai vedeă acum. El însă sufereă zi și noapte, ros, frânt de dragostea sa părintească.

Pentru a-și înbrățișa copilul, s'ar fi lăsat a fi omorât, ar fi ucis ar îndeplini toate treburile grele, ar înfruntă primejdiile de pe lume, ar încercă toate îndrăznelile.

Ii scrise la urmă. Ea însă nu-i răspunse. După vreo douăzeci de epistole, înțelese că nu-i nădejde de a o înduplică. Dacă văzu, luă o hotărâre disperată și trimise bărbatului bilețelul acesta:

„Domnule,

„Numele meu trebuie să fie pentru d-ta

un prilej de scârzbă, cu toate acestea, sunt în așa stare păcăloasă, atât de zdrobit de durere, în cât nu nădăjduesc de cât în d-ta.

„Iți cer o înțelegere de zece minute.

„Rămân, etc.“.

A doua zi primește răspuns:

„Domnule,

„Te aștept Marți pe la cinci ore“.

• • •

Suind scările. François Tessier se opreă pe fiecare treaptă, așa îi băleă inima de tare. În pieptul său se auziau zvonuri zgomotoase. ca un ropot de mers pripit, un vuet surd și violent. Nu puteă respiră de cât sforțându-se, ținându-se de sprijinitor ca să nu cadă.

La al treilea cat sună, o slugă îi deschise. Dânsul întreabă:

— Domnul Flamel?

— Aci domnule, puteți intra.

Pătrunse într'un salon modest. Rămăse-se singur, așteptând zdrobit, ca în mijlocul unei catastrofe.

Se deschise ușa și în prag apăru slăpânul: Nalt, gras, puțin cam gros, îmbrăcat în redingotă neagră. Făcu semn musafiru-

lui să se așeze.

François Tessier își luă scaunul ș'apoi începu c'o voce gâfâitoare :

— Domnule,... nu știu dacă mă cunoașteți.... dacă știți....

Flamel îi tae vorba.

— De prisos domnule, știu tot, — nevastă-mea mi-a vorbit de d-v.

El aveà întonarea demnă, a omului care vrea să fie sever, măreția burghezului ce ține să treacă de cinstit. Tessier reluă vorba.

— Iartă-mă domnule; dar vezi, uite: mă sfârșesc de întristare, de remușcare, de rușine. Aș vrea măcar odată, numai o singură dată, ca să îmbrățiș... copilul...

Flamel se scoală și sună. Dadaca apăru pe dată. El îi zise :

— Spunei lui Louis să vie aici.

Rămaseră față în față, tăcuți, ne mai având a-și spune nimic, așteptând.

Deodată un băețasi ca de zece ani, dă năvală în salon și aleargă în spre cel ce-i treceà drept tată. Dar se opri încurcat, când zări străinul.

Flamel îl sărută pe frunte ș'apoi îi zise :

— Acuma du-te de sărută mâna domnului.

Copilul s'apropie cu gingășie de străin. Cum sta în picioare, François Tessier

scăpa din mâni pălăria, gata să cadă și el. Iși privea copilul cu ardoare.

Flamel, din delicateță, își întoarsese fața și privea pe fereastră afară în stradă.

Surprins, copilul se apleacă de ridică pălăria și o dă necunoscutului. François cuprinde pe micuț în brațele sale, și începe a-l sărută nebunește pe față, sorbindu-i pe rând ochii, gura, obrații.

Băiatul, îngrozit de aseastă grindină de sărutări, cătă să le înlătore, îndepărtă capul, ferind cu mânușele buzele lacome ale străinului.

Dar François Tessier, îl lăsă din brațe și strigă cu aprindere:

— Adio! adio!

Și o porni la fugă ca un rău-făcător.

CĂPETELUL DE SFOARĂ

Pe toate drumurile din preajma târgului Goderville, țărani cu nevestele lor veneau la iarmaroc. Bărbații mergeau în pas încet, aducând corpul înainte la fiecă mișcare a picioarelor lungi și sucite, deformate prin muncile grele ale câmpului.

Bluzele lor albastre, scrobite, strălucitoare de păreau date cu smalt, înțlorite la gât și la bentițe cu aminci alb, umflate împrejurul trupurilor ciolănoase, semănau a niște baloane gata de urcare, din care eșea câte un cap, două mâini și două picioare.

Unii duceau de funie vr'o vacă, ori vre un vișel. Femeile lor, duceau vitele de dina-
poi, bătându-le cu frunzari.

Dânsele duceau în mână panere mari din care s'arătau capete de găini sau de rațe.

Uscățele și țanțoșe, cuprinse în polcuțe strâmte închise la pept, cu capul îmbrobodit cu ghirmele albe, ele călcau mai din scurt și mai vioi de cât bărbații.

În piața Godervilului mulțimea era de nestrăbătut, un amestec zgomotos de oameni și vite. Coarnele boilor, căciulile turcănștii ale țărănilor mai chiaburi, legăturile femeilor mai răsărite, pluteau la suprafața adunării. Și glasurile ascuțite și strigătoare formau un huet neîntrerupt, tăiat doar de chiuitul vre-unui huțupan chefliu ori de răcnetul prelung al vacilor flămânde.

Totul miroeă a ocol, a lapte, și a bălegar, aduceă a sudoare, și-a fân aburind o duhoare acrie, năbușitoare, particulară oamenilor de la țară.

Gospodarul Ha checorne, din Bréaute, sosise tocmai în târg și, pe când se îndrepta în spre piață, zărește în cale un căpețel de sfoară. Econom din fire, ca un adevărat Normand, s'a gândit că-i rău să lase ce găsește și plecându-se anevoios, — căci suferă de reumatism, — ridică sforicica, tocmai se găteă s'o strângă, când dă cu ochii de curțelul Malandain, care-l priveă din pragul casei sale. Altă-dată avusese cu el o ceartă dela un căpăstru ș'acu erau mâniași.

Hauchecorne s'a rușinat, că l'a văzut dușmanul său, culegând așișoare de prin grunji.

Ascunde repede sfoara sub bluză, încând'o apoi în buzunarul pantalonilor. Ca să-i ferească bănuelile, s'a făcut pe urmă că nu știu ce caută pe jos; negăsind, o porni în spre iarmaroc, frânt de șale și greoi.

Curând se pierdu în mulțimea gălăgioasă, frământată de nesfârșitele târgueli. Cumpărătorii pipăiau vacile, se mai duceau, reveneau nedumeriti, vecinic cu frica în sân de a nu fi puși la mână, neîndrăznind a se țări, spionând ochii vânzătorului, căutând a-i înțelege șiretlicul și a da peste ponoșul vitei.

Femeile cu panerele la picioarele lor, scosese pasărilor speriate și le întinsese la pământ.

Cu înfățișarea uscată, nepăsătoare, ascultau zisele cumpărătorilor, ținând la preț, ori, venindu-i la socoteală prețul, strigă după mușteriu ce se îndepărtă:

— Lucru înțeles, — hai, că ți-o dau.

Puțin câte puțin piața se golește- ceasul bate amiază și cei de pe mai departe, se duc pe la hanuri.

Ospătăria lui Jourdain eră plină de flă-mânzi, după cum încăpătorea lui ogradă eră înțesată de tot felul de trăsuri nădișance,

căruși, dogare îngălbenite de glod, unele hodorogite și cărpite ridicând hulubile în spre cer, ca două brațe în rugăciune.

A plecat mult peste meseni, hornul plin de flacări pâlpăitoare împrăștia o căldură tare, dogorind pe cei mai de aproape. Trei frigări încărcate cu pui, porumbei și cu ciosvârte de carne, se învâteau asupra jeratecului; din vatră se împrăștia un miros plăcut de friptură, ce-ți făcea gura să lase apă, aprinzând veselie.

Toată aristocrația plugului mănca la Jourdain, hangiu și geambaș, de care se spune că ar fi gros la pungă.

Tacâmuri le se împrăștia, golindu-se odată cu stacanele de cidru. Fiecare își povestește isprăvile, ce-a vândut și cumpărăturile făcute. Se întrebau asupra recoltelor. Timpul s'arătă bun pentru verdețuri, dar era prea jilav pentru pâinile albe.

Pe negând te prinde a dârdâi o darabană dinaintea casei. Toată lumea se ridică în picioare, afară de câțiva nepăsători, dând buzna la ușă, pe la ferești, cu gura încă plină și cu șervetele în mână.

După ce mântue bătaia, crainicul prinde a striga cu o voce pătrunzătoare și respectată:

— Se aduce la cunoștința Godervilleni-

lor, precum și a întregii obști aflătoare în iarmaroc, că în această dimineață, s'a pierdut pe calea Beuzeville, între orele 9 și 10 un portofel negru de piele, conținând cinci sute de lei și mai multe hârtii trebuitoare. Cel ce-l va găsi este rugat a-l aduce la primărie, ori al predă d-lui Fortuné Heoulbréque din Manneville. Se dă douăzeci de lei ca mulțumită.

Dar hangiul pleacă pe urmă. În depărtare s'a mai auzit încă odată, vuetul surd al bătăii și vocea slăbită a crainicului.

A prins a se vorbi de întâmplare. Erau pe la sfârșitul cafelei, când intră un brigadier de jandarmi și întreabă:

— Mă rog, nu se găsește aici d-l Heu-checorn din Bréuté?

Cela răspunde din capul mesei.

— Iacătă-mă.

— Dacă sunteți așa de bun, întovărășiți-mă până la primărie, că aveți puțină vorbă acolo!

Răzășul, cuprins, neliniștit, dă peste cap păhăruful său și se scoală mult mai îndoit de șale, căci mai ales după masă mersul îi eră cu deosebire greoi.

— Sunt ai dumitale, iacătă-mă,

S'a dus pe urma jandarmului.

Primarul, om gras cu înfățișarea gravă și pompos la vorbă, așteptă într'un fotoliu.

— Domnule Hauchecorne, zise el, ești bănuț cã ai fi găsit astã dimineașã portofelul lui Houbréque din Monneville.

Infricoșat de aceastã bănuialã, țãranul privește înmãrmurt la primar, fãrã sã se poatã dumeri :

— Eu ? am găsit eu portofelul ?

— Da, d-ta însuși.

— Pe cinste, dacã m'am gândit măcar.

— Te-a văzut cineva.

— Ma văzut ? pe mine ? și cine mă rog ?

— Domnul Malandain, curelarul.

Bãtrãnul își amintește, înțelege și roșind de mânie, zice :

— A!.. gogomanul cela ! Da, el m'a văzut ridicând căpețelul acesta de sfoarã, uite-l dom'le primar.

Și vãrãndu-și mânia în buzunar scoate așoara.

Dar primarul neîncrezãtor, dã din cap :

— Nu mã faci d-ta sã cred acu, cã d-l Malandain om vrednic de respect, a luat sfoara asta drept un portofel.

Rãzeșul furios, ridicã mânia, scupã la o parte cu dezgust, pentru înlãrirea nevino-vãției :

— Cu toate acestea, nu vã spun de cãt adevãrul, sfântul adevãr, pe sufletul meu..

Primarul reluã vorba :

— Și încă, după ce-ai ridicat portofelul, te-ai mai plecat și ai mai căutat prin țărână să vezi dacă n'a căzut din el bani mărunți.

— Cum ar putea cineva spune asemenea lucruri!... asemenea minciuni, pentru a fetei cinstea unui om!

Cu toată tăgada lui, nimenea nu l'a crezut.

A fost înfățișat cu Malandin, care își ținea toate zisele. O jumătate de oră s'au sfădit amândoi. Curelarul a cerut să caute până la piele pe răzeș, dar nu s'a găsit nimic asupra lui.

La urmă, primarul tare încurcat, îl dete drumul vestind că are să facă cunoscul parchetului.

Știrea să răspândește și, la eșirea sa din primărie, bătrânul a fost înconjurat de mulțime, care-l întrebă cu o curiozitate serioasă ori batjocoritoare. El se pune de povestește istoria sforșoarei. N'a fost crezut,

Cu toții râdeau.

Umblă în toate părțile, oprit de unii oprimind el din cunoscuți, pentru a-și începe nesfârșita istorie, arătându-și buzunarele lui întoarse ca probă de nevinovăție.

Toți îi răspundeau:

— Haide hai, bătrân șiret!

Și el se inciudă, eșindu-și din fire, ardeă, întristat că nu-i crezut, neștiind ce să facă și povestindu-și într'una pășania.

Vinea și noaptea. A pornit la drum împreună cu trei vecini, căroro le-a arătat locul unde a găsit căpeșelul de sfoară. Tot drumul n'a vorbit de cât de întâmplarea esta.

Ajuns acasă, dă o lârcoală prin sat așa lârziu, ca să spue tuturor, dar n'a întâlnit de cât neîncrezători.

Toată noaptea a fost bolnav.

A doua zi, pe la unu după masă, Marius Paumelle, servitor la ferma d-lui Breton din Imauville, duse portofelul lui Houbrique.

El spunea că a găsit în adevăr banii dar, neștiind carte, a adus acasă portofelul și l'a dat stăpânului.

Știrea s'a răspândit în împrejurime. Hauchecorne aude și începe din nou a da raite prin norod, și povesti desnodământul întâmplării.

— Ceea ce mă întristă mai mult, spuneă dânsul, nu eră atâta faptul, ci minciuna curelarului.

Toată ziua a vorbit de pășania sa, o povesteă trecătorilor pe toate drumurile, la cârciumă celor ce cinsteau: a spus'o la

eșirea din biserică în Duminica următoare. Oprea chiar din străini pentru a le-o istorisi. Erà mai liniștit acum, cu toate acestea îl stingherea ceva, fără să înțeleagă bine anume ce. Nu păreau cu totul încredințați cei ce-l ascultau, aveau aerul luător în răs, i se părea că aude vorbe jicnitoare pe din dos.

În Marțea viitoare s'a dus la iarmaroc, împins numai de trebuința de a-și mai ușurà sufletul, narându-și întâmplarea.

Ma'andain, care erà în ușă, a început a râde când l'a văzut trecând. Pentru ce?

În drum prinde un fermier din Criquetot, dar n'apucă să-și sfârșească spovedania și cela îl și pălește așa răzător cu dosul mâinii peste pânțele: „Mare șmecher mai ești, haide hai — și-l lăsă cu buzele umflate. Hauchecorne, din ce în ce mai tulburat, rămâne înmărmurit. Pentru ce i-a zis „mare șmecher?“

La ospătăria lui Jourdain, cată iar să-și spue nevoia, dar un giambaș din Montavilliers îi strigă batjocoritor:

— Nu mai umblă cu moșturi, am dat eu de capătul sforii tale.

— Păi bine, nu s'a găsit portofelul?

— Ssss... taci, — unul găsește și altul duce înapoi... Așa-i că te-am prins cu ocaua mică.

Răzeșul vărsă sudori. Acu înțelegea el prepusul: Eră învinovățit c'ar fi trimis banii printr'un plătit.

A vrut să se împotrivească cu vorba, dar toată sala izbucnește în hohot.

A pornit în mijlocul pilduirilor, fără să apuce a'și sfârși mâncarea.

S'a întors acasă roșit și plin de indignare, inădușind de ciudă, cu atât mai zdrobit, cu cât el, cu șiretenia lui de normand, ar fi fost în stare să facă aceea de ce era năpăstuit și încă chiar de a se lăuda ca de o mare ispravă. Știindu-se că trece de bun mehenchi, l se părea că n'ar fi în stare să se desvinovățească. Și dânsul se simțea lovit în suflet, de acest presupus.

Atunci el s'apucă a și povesti pacostea din nou, lungind-o în fiecare zi, adăogându-i de fiecă dată probe noi, protestări din ce în ce mai energice, jurămintele cele mai solemne ce-i puteau veni în minte. În ceasurile de singurătate, mintea lui eră stăpânită numai de povestea sforii. Cu cât căută a se apăra mai mult, cu atât eră mai puțin crezut.

— Acestea sunt îngâimeli de mincinos, spuneau unii pe din dos.

Și el simțea asta, își mănca din carne: sfâșiindu-se în sforțări nefolositoare.

Se topea din ochi.

Glumeții îl puneau să le spună întâmplarea cu „Căpețelul de sfoară“, pentru ca să-și râdă de dânsu', după cum cineva ar ruga pe un pușcaș să-i istorisească prăpăstii vânătoarești. Mintețea lui atinsă, prinsese a se rătăci.

Către sfârșitul lui Decembrie, cade la pat. În primele zile ale lui Ianuarie, s'încchis ochii, bâiguindu-și nevinovăția în timpul delirului :

— Un căpețel de sfoară.., o destrămătură... zău, domnule primar, uite-o.,

SPOVEDANIA

Întreg orașul Véziers-le-Rêthel, luase parte la convoiul și îngroparea lui Badou-Leremince și cele din urmă cuvinte din „un om cinstit mai puțin“ din discursul delegatul prefecturii rămăsese în amintirea tuturor.

Fusese om cinstit în toate actele vieții, în cuvintele, în pilda ce o da, în apucături, în ținută, în tot ce întreprindea, în chipul cum își tăia barba, și în forma pălăriilor chiar.

Nu-i ieșise niciodată un cuvânt, care să nu întrupeze o pildă, niciodată nu făcuse o pomană fără să nu dea și sfatul ei, niciodată nu întinsese mâna, fără să nu pară că dă o bine-cuvântare.

Lăsă doi copii, un băiat și o fată.

Băiatul erà consilier general; iar fata, mărîtându-se cu un notar, d-nul Poirel de la Voul, făcea parte din „obrazele alese” în Véziers.

Erau nemângăiași de moartea tatălui, că îl iubise cu sinceritate.

Slujba religioasă odală sfârșită, se întoarseră la casa mortului, închizându-se toți trei, băiatul, fata și ginerele, deschiseră testamentul, care trebuia despecetat de ei însiși și numai după ce sicriul ar fi fost îngropat. O însemnare pe plic arată această voință.

D-nu Poirel de la Voul, în calitatea sa de notar obișnuit cu astfel de afaceri, deschise plicul și, potrivit-și ochelarii la ochi, începu a citi cu vocea sa înăbușită, făcută par'că anume pentru a desluși contractele.

„Copiii mei, scumpii mei copii n'aș putea dormi liniștit somnul de veci, dacă nu v'aș face dedincolo de mormânt o spovedanie spovedania unei crime, ale căreia remușcări mi-au sfâșiat întreaga viață. Da, am făcut o crimă, o crimă înfricoșătoare, sălba ecă.

Aveam pe atunci douăzeci și șase de ani și îmi începeam cariera de avocat la Paris, ducând aici viața tinerilor de provincie ne ajunși, fără cunoștințe, fără prietini, fără părinți.

Imi luai o amantă. Câți nu se scârbesc numai la acest singur cuvânt: amantă! Și cu toate acestea, sunt oameni cari nu pot trăi singuri: eu sunt unul dintre aceia.

Pustietatea odăii, seara, lângă foc, mă umple de o grije spăimântătoare. Imi pare că sunt singur pe pământ, înfiorător de singur, dar înconjurat de primejdii ne deslușite, de lucruri necunoscute și grozave; și perețele ce mă desparte de vecinul pe care nu-l cunosc, mă depărtează de dânsul, tot atât ca de stelele zărite pe fereastră. Mă cuprind apoi un fel de friguri, friguri de răbdare și de frică. Tăcerea zidurilor mă îngrozește.

E atât de adâncă și atât de tristă această tăcere a odăii în care trăești singur! Și nu e numai o tăcere împrejurul trupului, dar e tăcere și împrejurul sufletului, și când o mobilă trosnește, tresar până în adâncul inimii, căci nici un alt zgomot nu se aude în această tristă locuință.

.....

De câte ori, nestâmpărat, înspăimântat de această mișcare mută, nu m'am pus a vorbi, a rosi cuvinte fără șir, judecată, numai pentru a face zgomot. Vocea mea imi pareă apoi atât de streină, în cât imi eră spaimă.

Este ceva mai înfricoșător decât a vorbi singur într'o casă pustie? Vocea ți se pare că e a altuia; o voce necunoscută, vorbind de geaba, nimănui, în aerul sec, fără de nici o ureche care s'o asculte, căci se cunosc mai dinainte a fi rostite cuvinte ce ți scapă în singurătatea odăilor... Iar când ele răsună mormântal în tăcere, se aseamănă unui ecou; ecoul ciudat al cuvintelor spuse încet, numai în gând.

Luai o amantă, o fată tânără ca toate acelea care trăiesc la Paris, dintr'o meserie ce nu le ajunge pentru a trăi. Ea era bună, blândă, simplă. Părinții ei locuiau în Poissy. Se ducea, din timp în timp, să petreacă la dâșii câteva zile.

Vreme de un an am trăit destul de liniștit cu dâșna, foarte hotărât a o părăsi, când ași fi găsit o persoană tânără, care îmi va plăcea îndeajuns, pentru a o lua în căsătorie.

În acest caz, aș fi lăsat celeilalte un mic venit, pentru că e hotărât în societatea noastră, ca iubirea unei femei să fie plătită cu bani, când ea e săracă, prin prezenturi, când dâșna e bogată.

Dar iată că într'o zi mă vestește că e însărcinată. Incremenii, și înțelesei într'o clipă toată prăbușirea vieții mele.

De odată îmi apărură lanțul ce trebuia să-l

trag după mine, până la moarte pretulindeni, în viitoarea mea familie, în bătrânețele mele, totdeauna: lanțul femeii legate de viața mea prin copil, lanțul copilului ce trebuie crescut, supravegheat, apărat, ascunzându-mă de dânsui și ascunzându-l de lume.

Aveam spiritul răscolit de această nouătate, și o dorință nedeslușită pe care în schimb n'o arătam, dar pe care o simțim în inimă, gata a izbucni, ca acei oameni ascunși, care n'așteaptă decât o chemare pentru a eși la lumină; — o dorință criminală în fundul cugetării mele! Dacă o împlinire ar fi putut să-mi iasă în cale? Sunt atâția copilași, cari mor înainte de a se naște.

O! nu doream de loc moartea amantei mele! Sărmana fată! o iubeam cu adevărat... Dar doriaș poate moartea celuilalt, înainte de a-l vedea?

Copilul se născu. Aveam o gospodărie în locuința mea mică de băiat; o gospodărie în doi peri, lucru grozav!

El semănă cu toți copiii; nu-l iubeam de loc. Vedeți, tații nu iubesc decât mult mai târziu. Ei nu au iubirea instinctivă și furioasă a mamelor. Iubirea lor trebuie să se trezească cu încetul, ca spiritul lor să se

legă prin legături ce se înoadă în fiecare zi, între ființele cari trăesc la un loc.

Trecù încă un an; fugeam acum de locuința mea prea mică, unde stăteau aruncate rufe, ciorapi mari cât mânușa, o mie de lucruri de tot felul, lăsate când pe o mobilă, când pe rezemătoare unui jalț, pretutindeni . . . Fugeam mai ales să nu-l mai aud țipând, căci țipă de fiecare clipă fără întrerupere, când îl primenea, când îl spăla, când îl atingea, când îl culcă.

Făcusem cunoștință și întâlnisem într'un salon pe aceia care trebuia să vă fie mamă. M'am îndrăgostit de dânsa, și se trezi în mine dorința de a o lua în căsătorie. Ii făcui curte, o cerui, și mi o dete.

Mă găseam prins într'o piedică: să mă însor (având un copil) cu acea fată pe care o iubeam, sau mai bine, spunând adevărul, să mi iau gândul de la dânsa, dela fericire, dela viitor, dela tot, căci părinții ei, oameni neînduplecați și purtători, dacă ar fi știut a-cesta, nu mi-ar fi dat-o cu nici un preț.

Trecui o lună grozavă de griji, de suferinți morale, o lună în care mii de gânduri grozave mă năpădiră. Simțeam crescând în mine o ură împotriva inului meu, împotriva acestei bucăți de carne vie mionăitoare, ce mi tăia erumul de acurmezișul, rupându-mi

viața, silindu-mă la un trai fără așteptări fără acele nădejdi nedeslușite, ce fac drăgălășia tinereții.

Eram în Decembrie. Un frig groaznic...
Ce noapte! Amanta mea plecase...

După ce mâncasem singur în sufrageria mea strâmtă, întrai încetșor în odaia unde dormea copilul.

M'așezai într'un jilț, dinaintea focului. Vântul, un vânt uscat, bătea scuturând geamurile. Prin ferestre vedeam stele scânteind cu lumina ceia ascuțită, pe care o au în nopțile înghețate.

Apoi gândul ce mă muncea de-o lună, pălrunse din nou pe furis în minte. Indată ce rămâneam nemișcat, el se scoborâ deasupra-mi, intră în mine și mă rodea.

Mă rodea, cum rod ideile fixe; cum concerele trebuiesc să mănânce cărnurile. Mi se părea că el era acolo, în cap, în inimă, în tot corpul meu; și el mă mânca cum m'ar fi mâncat o bestie. Ași fi voit să'l gonesc, să-l resping, să deschid gândirea mea altor lucruri,—la speranțe noi, cum ai deschide fereastra vântului proaspăt al dimineții, spre a gonii aerul stricat din timpul nopții. Dar nu puteam nici măcar o clipă să-l fac să iasă din creier. Nu știu cum așa putea să exprim acest chin. El însă îmi rodea inima și simțiam dimpreună cu o du-

rere grozavă,—o adevărată durere fizică și morală,—f ecare din mușcăturile lui.

Viața îmi eră sfârșită. Cum aș fi putut eși din această situație? Cum aș fi dat înapoi și cum aș fi mărturisit-o?

Și iubeam pe aceia care trebuia să devie mama voastră, cu o palimă nebună, pe care neînălăturabila piedica o aprindea mai mult.

Furia grozavă mi se mărea, mă înădușea, o furie ce atingea nebunia! Sigur eram nebun în seara aceea.

Copilul dormea. Mă sculai și'l privii. El, această slârpitură, acest nimic mă osândea la o nenorocire fără sfârșit.

Dormea cu gura deschisă, acoperit cu plapoma, într'un leagăn, aproape de patul meu, de patul în care eu nu mă puteam odihni.

Cum am îndeplinit ceea ce am făcut? Știu eu? Ce putem m'a împins, ce îndemn răutăcios m'a slăpânit? Oh! gândul crimei mi-a venit fără să simt, îmi amintesc numai că inima îmi bătea grozav. Imi bătea așa de tare căo auzeam, cum se aud loviturile de ciocan în dosul pereților. Atât îmi amintesc numai că inima îmi bătea!

În capul meu eră un straniu amestec, un învâlmășag, o rălăcire a oricărei judecăți, a oricărui sânge rece.

Eram într'una din acele ore de rălăcire și de halucinație, în care omul nu mai are direcția voinței, nici conștiința actelor ce face.

Ridicai puțin plapoma ce ascundeă trupul copilului, o aruncai la picioarele leagănului și el rămase dezvelit. Copilul nu se deșteptă. Mă dusei încet lângă fereastră și o deschisei. Un curent de aer înghețat intră ca un asasin. Eră atât de rece, că mă dădui înapoi dinaintea lui; cele două lumânări fluturară flăcările.

Rămăsei în picioare aproape de fereastră, neîndrăznind a mă întoarce pentru a nu vedeă ceiace se petrecea înapoia mea; simțeam cum îmi lunecă fără de încetare pe frunte, obraz și mâni aerul ucigător, care intră mereu. Ținu mult lucrul acesta.

Nu judecam de loc, nu-mi dădeam seama de nimic. De odată o tuse slabă mă cutremură din cap până în picioare, un cutremur pe care îl am încă în această clipă, în rădăcina părului.

Cu o mișcare nebună închisei grabnic fereastra apoi, întorcându-mă, alergai la leagăn.

Copilul dormeă mereu, gol, cu gura deschisă; îi atinsei picioarele și i le învelii, căci erau înghețate.

Inima mi se împlânzi îndată și sfâșiată

se umplu de milă, de bunăvoință, de iubire pentru acest nefericit copil, pe care voisem să-l omor. Ii sărutai îndelungat părul lui moale, apoi mă așezai iarăș înaintea focului.

Mă gândeam cu desgust, cu groaza la ceiace făcusem, întrebându-mă de unde vin aceste furtuni sufletești, în cari omul pierde noțiunea lucrurilor, stăpânirea asupra lui însuși și lucrează ca într'o beție nebună, fără a ști ce face, unde merge, ca și o barcă în furtună.

Copilul mai tuși odată; îmi simțeam inima sfâșiată. Dumnezeu, Dumnezeu! dacă ar muri ce m'aș face?

Mă sculai, pentru a-l privi cu o lumânare aprinsă, mă aplecai asupra lui, și văzându-l răsufilând cu ușurință, îmi venii în fire, când tuși pentru a treia oară. Simții o astfel de zdruncinare, că făcui o mișcare înapoi, — ca și cum aș fi fost zăpăcit de vederea unui lucru spăimântător, încât îmi căzu lumânarea din mână.

După ce o ridicai de jos, simții că aveam tâmplele umede, când reci, când fierbinți, ca și cum ceva din înfricoșata suferință, din acest chin de nespus, arzător ca focul și rece ca gheața, îmi ieșea prin oase, prin piele.

Rămăsei până la ziuă aplecat asupra

fiului meu, liniștindu-mă când dânsul rămâneă câțva timp împăcat, străbătut de dureri nespuse când tușeă cât de slab.

Se trezi cu ochii roși, cu gâtul înfundat, și fața suferindă.

Când servitoarea intră, trimesei repede după un doctor, care veni până într'un ceas, și care, căutând copilul, întrebă:

— N'a răcit?

Incepui a tremurâ ca și un bătrân și în gânai.

— Nu, nu cred. Apoi întrebai.

— Ce are? E vre-o primejdie?

El răspunse:

— Nu știu nimic încă. Voi veni astă-seară.

Doctorul veni seara. Copilul trecuse aproape întreaga zi într'o așipeală neînvinsă. tușind din când în când.

În timpul nopții se declară pneumonie, care finu zece zile. N'aș puteă spune ce-ai suferit în vremea acestor nesfârșite ore, care despart dimineața de seară și seara de dimine ță.

„Murí....“

D-l Polrel de la Voulte își ridică ochelarii cu o mișcare ce-i erâ obișnuită, când sfârșiă de citit vre-un contract; cei trei moștenitori ai mortului, galbeni, nemișcați, se priviră fără a spune un cuvânt,

După o clipă notarul spune :

— Aceasta trebuie distrusă.

Ceilalți aplecară capul în semn de învoială.

Notarul aprinse o lumânare, desfăcù cu îngrijire filele ce închideau această periculoasă spovedanie, de filele ce coprindeau afacerile bănești, apoi le aprinse la flacără lumânării și le aruncă în sobă.

Tustrei priveau cum se mistuiau filele albe. În curând ele nu erau decât o grămadă neagră și, cum se mai deosebeau încă vre-o câteva litere, fata, cu vârful piciorului, sfărâmă cu loviturii ușoare, scrumul hârtiei aprinse, amestecându-l cu cenușa.

Apoi rămaseră cu toții să-l mai privească, ca și când le-ar fi teamă ca secretul ars să nu sboare din cămin.

SUMAR

	<u>Pag.</u>
Portretul lui Guy de Maupassant	3
Prefața	5
Beșivul	7
Un paricid	17
Un sfârșit	29
Botezul	37
Vendetta	47
Tatăl	55
Căpețelul de sfoară	69
Spovedania	80

Guy de Maupassant

a iubit viața cu patimă, dar i-a cerut mai mult decât putea să-i dea. S'ar părea că genialul scriitor nu înțelegea sacrificiul, nu înțelegea jertfa întregii vieți omenești, pentru ceva ce cade în afară de ziua de mâine, într'un viitor depărtat. De aci disperarea lui și disprețul pentru eforturile noastre.

In romanul

O VIAȚA

desăvârșitul artist Maupassant zugrăvește viața unei femei delicate, deziluzia dragostei ei, cu o putere, cu o durere, care spun că însuși scriitorul suferia profund.

Muzicantul Orb

Povestire de KOROLENKO

TRADUCERE DE d-nul SOCOR

No. 373—373 bis

Această scriere apărută în 1889 și *Visul lui Makar*, sunt capodoperele marelui scriitor Rus.

MUZICANTUL ORB

considerat de critica cea mai severă ca un minunat poem în proză, admirabil prin melancolia-i, ce te pătrunde, te mișcă până la lacrimi și te face mai bun în acelaș timp, prin sentimentele ce îți inspiră.

Povestirea aceasta e unica în toate literaturile și, dela aparițiunea ei, a fost imediat tradusă în toate limbile și face deliciul a milioane de cititori.

Prețul 12 lei.

Catalogul „Bibliotecii pentru toți” se trimite gratuit, la cerere, de către Librăria editoare „Universala” Alcalay & Co., București, Calea Victoriei, 27.

Amuzați, instruiți
pe copiii voștri,
deșteptați în ei

GUSTUL CITITULUI

prin minunatele volume apărute în

BIBLIOTECA PENTRU TOTI

Cele mai instructive

Cele mai distractive

și

Cele mai ieftine

Frumos ilustrate

Cereți gratis catalogul „Bibliotecii” la Librăria
editoare „Universala” Alcalay, & Co. București,
Calea Victoriei, 27.

